

Utrikesutskottets betänkande 2024/25:UU1

Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2025 inom utgiftsområde 5, som uppgår till ca 2,3 miljarder kronor. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om vissa bemyndiganden om ekonomiska åtaganden.

I betänkandet finns två reservationer (S, C) och två särskilda yttranden (V, MP). Ledamöterna från Vänsterpartiet och Miljöpartiet avstår från ställningstagande när det gäller budgetbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:1 inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan.

Fyra yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Budgetprocessen i riksdagen	4
Utskottets överväganden.....	6
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 5	6
Statens budget inom utgiftsområde 5	9
Reservationer	14
1. Statens budget inom utgiftsområde 5 (S).....	14
2. Statens budget inom utgiftsområde 5 (C)	15
Särskilda yttranden	17
1. Statens budget inom utgiftsområde 5 (V).....	17
2. Statens budget inom utgiftsområde 5 (MP)	17
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	19
Propositionen	19
Motioner från allmänna motionstiden 2024/25	19
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	20
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.....	21
<i>Bilaga 4</i>	
Underlag om centrumbildningarna vid Utrikespolitiska institutet	22

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Statens budget inom utgiftsområde 5

a) Anslagen för 2025

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 5 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 5 punkt 1 och avslår motionerna

2024/25:1913 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2024/25:2160 av Kerstin Lundgren m.fl. (C),

2024/25:3042 av Jacob Risberg m.fl. (MP) och

2024/25:3107 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 33.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 5 punkt 2.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (C)

Stockholm den 28 november 2024

På utrikesutskottets vägnar

Aron Emilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Aron Emilsson (SD), Morgan Johansson (S), Alexandra Völker (S), Olle Thorell (S), Margareta Cederfelt (M), Linnéa Wickman (S), Joar Forssell (L), Tomas Eneroth (S), Ann-Sofie Alm (M), Magnus Berntsson (KD), Kerstin Lundgren (C), Jacob Risberg (MP)*, Stefan Olsson (M), Angelika Bengtsson (SD), Katarina Tolgfors (M), Lotta Johnsson Fornarve (V)* och Fredrik Saweståhl (M).

* Avstår från ställningstagande, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2024/25:1 i de delar som gäller utgiftsområde 5 Internationell samverkan och fyra motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2024/25. Regeringens förslag till riksdagsbeslut och motionsförslagen finns i bilaga 1.

I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2025 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet föreslår i sina respektive budgetmotioner.

Den 5 oktober 2023 beslutade utskottet att genomföra en översyn av bildandet av centrumbildningar för Kina respektive Ryssland vid Utrikespolitiska institutet som ett led i sin uppföljning av regeringens resultatredovisning inom utgiftsområde 5. Till stöd för utskottets granskning tog riksdagens utvärderings- och forskningssekretariat fram ett underlag om centrumbildningarna vid Utrikespolitiska institutet. Detta underlag återfinns som bilaga till detta betänkande. Underlaget har gett utskottet fördjupad kunskap om verksamheten vid de två kunskapscentrumen, utmaningar som dessa organisationer möter och vilket samarbete dessa har med andra aktörer.

Under beredningen av ärendet fick utskottet vid sammanträdet den 24 oktober 2024 information om budgetförslaget inom utgiftsområde 5 av kabinetssekreterare Dag Hartelius med medarbetare från Utrikesdepartementet.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2025 för utgiftsområde 5 Internationell samverkan till 2 278 371 000 kronor (prop 2024:25:1, bet. 2024/25:FiU1, rskr 2024/25:49). I detta betänkande föreslår utrikesutskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområdet ska göras genom ett enda beslut (11 kap. 18 § fjärde stycket riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Regeringen ska enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) lämna en redovisning i budgetpropositionen av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har fattat beslut om.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335).

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 5 i budgetpropositionen. Genomgången är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Utskottets överväganden

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 5

Propositionen

Riksdagen har beslutat att målet för utgiftsområde 5 ska vara att säkerställa Sveriges intressen i förbindelserna med andra länder (prop. 2008/09:1 utg.omr. 5, bet. 2008/09:UU1, rskr. 2008/09:122). Av regeringens resultatredovisning framgår det bl.a. att insatser som finansieras genom utgiftsområdet ska ses i ett sammanhang där även effekterna av andra offentliga insatser eller samverkan med berörda aktörer bidrar till utgiftsområdets måluppfyllelse. Det handlar om en bredd av samhälleliga kontakter och relationsskapande på olika nivåer, i olika forum och med diplomatiska, politiska och ekonomiska medel.

En bärande del av verksamheten inom utgiftsområdet utgörs av de principer och politiska prioriteringar som vägleder den förda politiken. Dessa är bl.a. demokrati och mänskliga rättigheter, rättsstatens principer, det transatlantiska samarbetet, nordiskt samarbete, medlemskapet i Nato, stöd till Ukraina, fred och säkerhet samt jämställdhet, som kommer till uttryck inte minst i regeringens årliga utrikesdeklaration.

För utgiftsområdet finns resultatindikatorer för följande fem områden:

- internationell krishantering och fredsfrämjande insatser
- forskning om säkerhetspolitik, nedrustning och icke-spridning
- exportkontroll
- nordiskt samarbete
- Sverigefrämjande.

Av regeringens resultatredovisning, som i huvudsak bygger på resultat under 2023, framgår det att knappt 62 procent av utgiftsområdets medel användes till att finansiera avgifter till internationella organisationer som Förenta nationerna (FN), Nordiska ministerrådet, Europarådet, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) m.fl.

Svenska myndigheter bidrog under 2023 med utsänd personal till omkring 30 civila och militära krishanterings- och fredsfrämjande insatser under ledning av EU, FN, OSSE och Nato eller internationella koalitioner. Myndigheter, vars deltagande i fredsfrämjande insatser finansierades inom utgiftsområde 5 var Försvarmakten, Folke Bernadotteakademin och Polismyndigheten. Regeringen bedömer att Sveriges engagemang, genom diplomatiskt arbete, medling, fredsfrämjande och förtroendeskapande åtgärder, har bidragit till gemensam global säkerhet.

När det gäller nedrustning och icke-spridning redogör regeringen för arbetet i bl.a. Stockholmsinitiativet för kärnvapennedrustning och i Internationella atomenergiorganet (IAEA) m.m.

När det gäller forskning om säkerhetspolitik, rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning redogör regeringen för det arbete som bedrivs inom området vid Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (Sipri) och Utrikespolitiska institutet (UI). FOI har bidragit med underlag till regeringen om kärnvapen, biologiska och kemiska vapen, rymd- och missilfrågor, nedrustning och icke-spridning. Det försämrade globala säkerhetsläget har ökat efterfrågan på SIPRI:s data, analyser och rekommendationer. UI bidrar genom evenemangsverksamhet, utgivning av publikationer och expertmedverkan i medier till förståelse, kunskap och intresse för utrikespolitik och globala frågor hos allmänheten.

När det gäller exportkontroll redogör regeringen för verksamheten vid Inspektionen för strategiska produkter (ISP). En strikt och effektiv exportkontroll har bidragit till att tillvarata Sveriges intressen i förbindelserna med andra länder.

När det gäller samarbetet i Östersjöregionen genomförs sedan Rysslands invasion i Ukraina inga insatser som innebär vare sig direkt eller indirekt resursöverföring till ryska statliga aktörer. Det pågår inte heller någon kapacitetsstärkande verksamhet som involverar ryska statliga aktörer. Sida och Svenska institutet (SI) är sedan juni 2023 förklarade som ovälkömda organisationer i Ryssland. Regeringen bedömer dock att Sida och SI framgångsrikt har anpassat sig till de försämrade omständigheterna och bl.a. i högre grad arbetat med organisationer som tvingats lämna Ryssland men som fortsatt att verka för mänskliga rättigheter och demokrati i Ryssland.

När det gäller det nordiska samarbetet hänvisar regeringen till att samarbetets resultat redogörs det för i skrivelsen Nordiskt samarbete (skr. 2023/24:90). Regeringen bedömer att Sveriges engagemang i arbetet för att avlägsna gränshinder i Norden har bidragit till att göra det enklare att flytta, pendla, studera och driva företag över de nordiska landsgränserna.

Det samlade Sverigefrämjandet har bidragit till att bygga vidare på Sveriges i grunden mycket goda relationer med omvärlden och bibehålla det högt rankade förtroendet för Sverige.

När det gäller den konsulära verksamheten konstaterar regeringen att utrikesförvaltningen i enlighet med sitt uppdrag har lämnat konsulär hjälp till enskilda när dessa råkat i svårigheter utomlands vilket har bidragit till målet för utgiftsområdet.

Sammantaget bedömer regeringen att verksamheten inom utgiftsområde 5 har bidragit till att uppnå målet att säkerställa Sveriges intressen i förbindelserna med andra länder.

Utskottets bedömning

Utskottet konstaterar att resultatredovisningen är ett viktigt underlag för utskottets beredning av budgetpropositionen. Regeringens redovisning och bedömning av de resultat som uppnåtts ska ha en logisk och tydlig struktur eftersom detta bidrar till en ökad förståelse för hur statliga anslagsmedel

används och vilka resultat de får i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om.

En utgångspunkt för utskottets genomgång av regeringens resultatredovisning är att det ska vara möjligt att följa kopplingen mellan mål, insatser, resultat och regeringens anslagsförslag. Utskottet har återkommande (t.ex. i bet. 2023/24:UU1) pekat på svårigheten att analysera resultat i förhållande till utgiftsområdets mål eftersom det övergripande målet är allmänt formulerat och inte i sig innehåller någon definition av vad som avses med Sveriges intressen. Som utskottet tidigare anfört är anslagsmedlen inom utgiftsområde 5 inte en direkt orsak till att effekterna blir så som regeringen avsett när det gäller att säkerställa Sveriges intressen i relationerna med andra länder, men anslagsmedlen gör att verksamheten inom utgiftsområdet kan bedrivas, och anslagens storlek påverkar naturligen omfattningen av den verksamhet som bedrivs. Här kan nämnas att en stor del av medlen inom utgiftsområdet, knappt 62 procent under 2023, finansierar Sveriges obligatoriska avgifter till internationella organisationer. Nivåerna på dessa avgifter är framför allt beroende av förändringar i organisationernas arbete och av valutakurser. Sveriges deltagande i de aktuella internationella organisationerna utgör en plattform och är i praktiken en förutsättning för att få genomslag för svensk utrikespolitik och uppnå det mål som riksdagen har fastslagit för utgiftsområdet.

När det gäller resultatbedömningen av säkerställandet av Sveriges intressen bidrar det ytterligare till komplexiteten att Sverige som stat har många olika intressen i förhållande till andra länder och att de svenska intressena sinsemellan kan vara motstridiga. Att verksamheten inom utgiftsområdet syftar till långsiktiga tillståndsförändringar i andra länder, främst genom Sveriges deltagande i multilaterala organisationer, gör det än svårare att finna en koppling mellan mål, insatser, resultat och anslagens storlek.

Utskottet noterar att regeringen för kommande år föreslår en större förändring av anslagsstrukturen inom utgiftsområde 5 i syfte att konsolidera och renodla anslagsstrukturen inom utgiftsområdet. Målsättningen är enligt regeringen att anslagen inom utgiftsområdet ska kunna användas mer effektivt och att uppföljningen ska stärkas. Utskottet anser att en sådan förändring ställer större krav på regeringens resultatredovisning när färre anslag i och med strukturförändringen ska rymma stöd till flera mottagare av olika karaktär.

Regeringens resultatredovisning inom utgiftsområde 5 är sedan flera år uppställd på samma sätt och utgår från samma resultatindikatorer, vilket underlättar en uppföljning av verksamheten över tid. Det ligger i sakens natur att en mätbar resultatindikator ska bidra till att åskådliggöra det uppnådda resultatet, men att detta sällan kan åskådliggöras på ett fullständigt sätt. Utskottet noterar att regeringen med anledning av den förändrade anslagsstrukturen avser att se över de befintliga resultatindikatorerna och återkomma till riksdagen i kommande års budgetproposition. Utskottet anser att resultatindikatorerna behöver kompletteras med regeringens analys och tolkning av utfallet för indikatorerna när det gäller uppnådda resultat i

förhållande till mål. Utskottet vill även i detta sammanhang påminna om att det har efterfrågat resonemang om valet av indikatorer och hur dessa är kopplade till det mål som riksdagen antagit för utgiftsområdet.

När det gäller resultatredovisningen för utgiftsområde 5 gör regeringen en samlad bedömning där den konstaterar att verksamheten inom utgiftsområdet har bidragit till målet att säkerställa Sveriges intressen i förbindelserna med andra länder. Utskottet instämmer även för 2023 i denna beskrivning.

Statens budget inom utgiftsområde 5

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan enligt regeringens förslag och lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt. Motionärernas alternativa förslag till statens budget inom utgiftsområde 5 avslås.

Jämför reservation 1 (S) och 2 (C) samt särskilt yttrande 1 (V) och 2 (MP).

Propositionen

Anslagen

Utgiftsområde 5 Internationell samverkan omfattar frågor som gäller Sveriges förhållande till och överenskommelser med andra stater och internationella organisationer. Inom utgiftsområdet verkar två myndigheter: Inspektionen för strategiska produkter (ISP) och Svenska institutet (SI).

Regeringen föreslår i propositionen en konsolidering och renodling av anslagsstrukturen inom utgiftsområde 5. Målsättningen är att anslag under utgiftsområdet ska kunna användas mer effektivt och att uppföljningen ska stärkas. Utgiftsområde 5 Internationell samverkan har efter denna förändring av anslagsstrukturen totalt fem anslag. För budgetåret 2025 föreslår regeringen att riksdagen anvisar anslagen inom utgiftsområdet 5 enligt den tabell som framgår av betänkandets bilaga 2.

När det gäller förändringar av de enskilda anslagen inom utgiftsområdet föreslår regeringen att anslaget 1:1 Avgifter till internationella organisationer ökar med 15 miljoner kronor från 2025 med anledning av att avgiften till Europarådet ökar. Vidare föreslås anslaget öka med 94 000 kronor under 2025 för höjd avgift till Arbetsgruppen för finansiella åtgärder (FATF). Anslaget 1:11 Finansinspektionen inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning minskas med motsvarande belopp.

När det gäller anslaget 1:2 Freds och säkerhetsfrämjande verksamhet föreslås anslaget minska med 1,6 miljoner kronor till följd av att kostnaderna för Svenska dialoginstitutet för Mellanöstern och Nordafrikas verksamhet överförs till utgiftsområde 1 Rikets styrelse.

När det gäller anslaget 1:3 Inspektionen för strategiska produkter föreslås anslaget öka med 6 miljoner kronor under 2025–2027 för myndighetens arbete med ekonomisk säkerhet respektive uppdraget att vara behörig myndighet i anslutning till genomförandet av sanktioner mot Ryssland och Belarus. Myndigheten tillförs även 4 miljoner kronor permanent för säkerhetshöjande åtgärder och 2 miljoner kronor för att genomföra efterkontroller i utlandet.

När det gäller anslaget 1:4 Svenska institutet minskas anslaget med 5 miljoner kronor för att finansiera Visit Swedens arbete med att marknadsföra Sverige som besöksmål. Anslaget 1:7 Turismfrämjande inom utgiftsområde 24 Näringsliv ökas med motsvarande belopp.

Vidare föreslår regeringen att anslaget 1:5 Utrikes- och säkerhetspolitiskt strategiska insatser ökas permanent med 9,5 miljoner kronor för att stärka och behålla en tillfredsställande nivå på regeringens tillgång till teknisk sakkunskap och policyrelevant stöd.

Bemyndiganden

I budgetpropositionen föreslår regeringen att riksdagen beslutar om två beställningsbemyndiganden som framgår av bilaga 3 till betänkandet.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 58 miljoner kronor 2026–2027 för anslaget 1:2 Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet. Regeringen anger att den i vissa fall behöver ingå fleråriga ekonomiska åtaganden i förhållande till organisationer som får årligen återkommande strategiska stöd.

Vidare föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 224,5 miljoner kronor för 2026–2030 för anslaget 1:5 Utrikes- och säkerhetspolitiskt strategiska insatser. Regeringen anger att Sida, SI och Regeringskansliet behöver besluta om bidrag i form av fleråriga stipendier, långsiktiga insatser på miljöområdet samt insatser inom mänskliga rättigheter och demokrati.

Motionerna

I partimotion 2024/25:1913 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) anförs att anslaget 1:1 Avgifter till Internationella organisationer ska tillföras ytterligare 30 miljoner kronor. Internationella brottmålsdomstolen ska få 15 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslår för att utreda krigsbrott. Vidare vill Vänsterpartiet tillföra 15 miljoner kronor mer till Internationella domstolen så att den har nödvändiga resurser för att utreda Sydafrikas anmälan gentemot Israel om folkmord.

Vänsterpartiet avvisar vidare minskningen av anslaget 1:2 Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet med 1,6 miljoner kronor för att kostnaderna för Svenska dialoginstitutet för Mellanöstern och Nordafrikas verksamhet ska överföras till utgiftsområde 1 Rikets styrelse.

Vänsterpartiet vill tillföra anslaget 1:5 Utrikes- och säkerhetspolitiska strategiska insatser ytterligare 20 miljoner kronor för att ge stöd till rysk och belarusisk opposition.

I kommittémotion 2024/25:3107 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 33 anförs att anslaget 1:7 Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (Sipri) ska bibehållas.

I kommittémotion 2024/25:2160 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) anförs att den tidigare anslagsstrukturen för utgiftsområde till stora delar ska bibehållas. Därför yrkar motionärerna att de separata anslagen ska kvarstå för nordiskt, samarbete, bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (Sipri), bidrag till Utrikespolitiska institutet (UI) respektive forskning, utredningar och andra insatser i fråga om säkerhetspolitik, rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning. Motionärerna föreslår ingen avvikelse från utgiftsramen för utgiftsområde 5, men i enlighet med sitt förslag om att till stora delar behålla den tidigare anslagsstrukturen föreslår de att 156 miljoner kronor överförs från anslaget 1:5 Utrikes- och säkerhetspolitiskt strategiska insatser till andra anslag. Motionärerna vill tillföra anslaget för nordiskt samarbete 20 miljoner kronor, anslaget för bidrag till Sipri 30 miljoner kronor, bidrag till UI 21 miljoner kronor och anslaget för forskning, utredningar och andra insatser i fråga om säkerhetspolitik, rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning 85 miljoner kronor.

I kommittémotion 2024/25:3042 av Jacob Risberg m.fl. (MP) anförs att anslaget 1:2 ska ökas med 6,8 miljoner kronor för att stärka den freds- och säkerhetsfrämjande verksamheten. Motionärerna anför att anslaget 1:4 Svenska institutet ska ökas med 41 miljoner kronor. De motsätter sig överföringen av 5 miljoner kronor från Svenska institutet till Visit Sweden och de vill stärka institutets arbete med att upprätthålla kultur och fria medier i Belarus med 36 miljoner kronor. När det gäller anslaget 1:5 Utrikes- och säkerhetspolitiskt strategiska insatser argumenterar motionärerna för att 30 miljoner kronor ska tillföras bl.a. Alva Myrdals centrum för kärnvapenedrustning, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) verksamhet med nedrustning/icke-spridning av kemiska vapen, biologiska vapen, radiologiska vapen och kärnvapen samt andra projekt inom området i Sverige och utomlands.

Utskottets ställningstagande

Anslagen

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att renodla och konsolidera anslagsstrukturen för utgiftsområde 5 i syfte att använda anslagen mer effektivt och stärka uppföljningen. Därmed avstyrks förslagen i motionerna 2024/25:2160 (C) och 2024/25:3107 (S) om att i vissa delar bibehålla den nuvarande anslagsstrukturen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att öka anslaget 1:1 Avgifter till internationella organisationer med drygt 15 miljoner kronor på grund av ökade

avgifter till bl.a. Europarådet och anser att det är väl avvägt. Utskottet ser därmed inte någon anledning att öka anslaget med 30 miljoner kronor som föreslås i motion 2024/25:1913 (V).

När det gäller anslaget 1.2 Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet föreslår regeringen att anslaget ska minskas med 1,6 miljoner kronor till följd att kostnaderna för Svenska dialoginstitutet för Mellanöstern och Nordafrika verksamhet överförs till utgiftsområde 1 Rikets styrelse. Utskottet tillstyrker att Svenska dialoginstitutets verksamhet överförs till utgiftsområde 1 och avstyrker därmed förslaget i motion 2024/25:1913 (V) om att bibehålla kostnaderna för verksamheten inom detta utgiftsområde och anslag. Utskottet avstyrker även motionsförslag om att öka anslaget med 6,8 miljoner för att stärka den freds- och säkerhetsfrämjande verksamheten.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att öka anslaget 1:2 Inspektionen för strategiska produkter med sammanlagt 12 miljoner kronor för 2025.

I motion 2024/25:3042 (MP) föreslås att anslaget 1:4 Svenska institutet ska ökas med 41 miljoner kronor dels för att inom utgiftsområdet bibehålla 5 miljoner kronor som regeringen föreslår ska överföras till Visit Sweden, dels för att stärka institutets arbete med att upprätthålla kultur och fria medier i Belarus med 36 miljoner kronor. Utskottet tillstyrker regeringens förslag att överföra medel för att finansiera Visit Swedens arbete med att marknadsföra Sverige som besöksmål och anser i övrigt att den föreslagna anslagsnivån är väl avvägd.

När det gäller anslaget 1:5 Utrikes- och säkerhetspolitiskt strategiska insatser föreslår regeringen att anslaget ska ökas permanent med 9,5 miljoner kronor för att stärka och därmed behålla en tillfredsställande nivå på regeringens tillgång till teknisk sakkunskap och policyleverant stöd. Utskottet stöder denna inriktning, och finner anslagsförslaget väl avvägt samt avstyrker därmed ett förslag i motion 2024/25:1913 (V) om att öka anslaget ytterligare med 20 miljoner kronor för att ge stöd till rysk och belarusisk opposition och ett förslag i motion 2024/25:3042(MP) om att tillföra 30 miljoner kronor till bl.a. Alva Myrdals centrum för kärnvapenedrustning, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) verksamhet med nedrustning/icke-spridning av kemiska vapen, biologiska vapen, radiologiska vapen och kärnvapen samt andra projekt inom området i Sverige och utomlands.

Politikens inriktning

Utskottet noterar att regeringen ser stödet till Ukraina som sin främsta utrikespolitiska uppgift. Sveriges Natomedlemskap innebär ett paradigmskifte för utrikes- och säkerhetspolitiken, liksom för försvarspolitiken. Sverige ska enligt regeringen föra en solidarisk allianspolitik och bidra till Natos samtliga tre kärnuppgifter: avskräckning och kollektivt försvar, krishantering och säkerhetssamarbeten. Regeringen avser genom Nato-medlemskapet att stärka Sveriges säkerhetspolitiska inflytande och sitt bidrag till säkerhet och stabilitet

i det euroatlantiska området. Nato-medlemskapet skapar också förutsättningar för ett fördjupat samarbete med samtliga länder i den nordisk-baltiska kretsen.

Regeringen avser att verka för att stärka EU:s roll som en trovärdig global utrikes- och säkerhetspolitisk aktör, utifrån EU:s gemensamma värdegrund och unionens bredd av instrument under olika politikområden.

Sverige ska fortsätta att bidra till internationell civil och militär krishantering och fredsfrämjande insatser inom ramen för internationella organisationer som EU, FN, OSSE och Nato. Insatserna ska präglas av ett förebyggande perspektiv med fokus på stabilisering och grundorsakerna till konflikter.

Regeringen ska följa upp prioriteringarna från det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2024 och kommer att fortsätta att verka för att konkretisera och effektivisera gränshinderarbetet i Nordiska ministerrådet, Gränshinderrådet samt även bilateralt och nationellt.

Regeringen avser att fortsätta att ge statligt stöd till Utrikespolitiska institutet (UI) Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (Sipri) och Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI).

När det gäller exportkontroll avser regeringen att prioritera genomförandet av det restriktiva regelverket för export av krigsmateriel och genomförandet av regelverket om förstärkt kontroll av produkter med dubbla användningsområden. Regeringen kommer att verka för en ökad anslutning till och ett effektivt genomförande av vapenhandelsfördraget Arms Trade Treaty (ATT).

Sverige ska bidra konstruktivt till det internationella samfundets strävanden för rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning.

Regeringen avser att fortsätta arbetet med att modernisera Sverigefrämjandet med målet att bidra till en mer faktabaserad och positiv Sverigebild.

I linje med svenska intressen kommer regeringen att stödja arbetet för en demokratisk utveckling, stärkt yttrandefrihet och ökad respekt för mänskliga rättigheter i Ryssland. Regeringen avser vidare att verka för arbetsformer som gör att verksamheten i Arktiska rådet, Barentsrådet, Östersjöstaternas råd och Nordliga dimensionen kan fortsätta med bibehållen relevans.

Utskottet ställer sig bakom de övergripande prioriteringar som regeringen anger i propositionen. Utskottet kommer att återkomma till utrikespolitikens inriktning när det behandlar motioner från allmänna motionstiden i betänkanden under 2025.

Bemyndiganden

Utskottet föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som regeringen föreslår enligt vad som anges i bilaga 3. Därmed tillstyrker utskottet punkt 2 i propositionen.

Reservationer

1. Statens budget inom utgiftsområde 5 (S)

av Morgan Johansson (S), Alexandra Völker (S), Olle Thorell (S),
Linnéa Wickman (S) och Tomas Eneroth (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

a) Anslagen för 2025

Riksdagen anvisar, med de anslagsvillkor som anges, anslagen för 2025 inom utgiftsområde 5 enligt Socialdemokraternas förslag i bilaga 2.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3107 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 33,

bifaller delvis proposition 2024/25:1 utgiftsområde 5 punkt 1 och avslår motionerna

2024/25:1913 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2024/25:2160 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) och

2024/25:3042 av Jacob Risberg m.fl. (MP).

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

=utskottet

Ställningstagande

Anslaget 1:7 Bidrag till Sipri (Stockholms internationella fredsforskningsinstitut) bör bibehållas. Enligt regeringens egen beskrivning behövs en förstärkt nationell kapacitet för kunskap och analys med tanke på det nuvarande säkerhetspolitiska läget. Vi anser att det behövs en oberoende och högkvalitativ forskning om freds- och nedrustningsfrågor. Det är därför oroande att regeringen slopar anslaget till Sipri och lägger in det i det övergripande anslaget 1:2 Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet. I och med denna anslagsförändring finns det en risk att anslaget till Sipri kommer att minska.

Ändamålet för anslaget (tidigare 1:7) ska bibehållas, d.v.s. att anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till stiftelsen Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (Sipri) för vetenskaplig forskning i konfliktfrågor samt frågor rörande internationellt samarbete för fred och säkerhet i enlighet med stiftelsens stadgar.

2. Statens budget inom utgiftsområde 5 (C)

av Kerstin Lundgren (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

a) Anslagen för 2025

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 5 enligt Centerpartiets förslag i bilaga 2.

Därmed bifaller riksdagen motion 2024/25:2160 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) och avslår proposition 2024/25:1 utgiftsområde 5 punkt 1 och motionerna 2024/25:1913 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V), 2024/25:3042 av Jacob Risberg m.fl. (MP) och 2024/25:3107 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 33.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

=utskottet

Ställningstagande

Jag anser att Sverige ska vara en aktiv partner på den internationella arenan. Vi ska bidra till fred, säkerhet och utveckling av människors livschanser och rättigheter i världen genom handel, erfarenhetsutbyte, diplomati och bistånd, men även med militära och civila insatser. FN och internationell rätt ska vara hörnpelare för svensk utrikespolitik. Sverige ska inte tystna under auktoritära ledares maktanspråk och inte heller bedriva en utrikespolitik som är inåtvänd och nationalistisk.

Genom det svenska Natomedlemskapet kan Sverige nu samlat och solidariskt bidra till att EU och Nato fortsätter att ge ett starkt stöd till Ukraina och ett kraftfullt svar på Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Det nordiska samarbetet bör fortsätta att utvecklas inom försvars- och säkerhetspolitik, men också i gränshinderfrågor. Det östliga partnerskapet behöver fortsätta att reformeras och utvecklas.

Centerpartiet förespråkar en utrikespolitik som försvarar och främjar demokrati och mänskliga rättigheter, som stöttar rättstatsuppbyggnad, som motverkar korruption, som stärker kvinnors rättigheter och möjligheter och som stärker vårt samarbete med andra demokratier. Den liberala demokratin är kärnan i Centerpartiets utrikespolitik.

Centerpartiet anser att svenska skattepengar inte ska finansiera andra länders globala maktambitioner genom samarbeten med olika internationella investeringsbanker. När Sverige har sådana samarbeten ska det ställas krav på att konsekvenser för demokrati och mänskliga rättigheter beaktas i de projekt som finansieras.

Svensk utrikespolitik ska värna och arbeta för en positiv Sverigebild, inte alienera länder i det globala syd eller andra demokratier. Det kräver sammantaget en långsiktig utrikespolitik där handels-, säkerhets- och biståndspolitik samordnas och där diplomatin ges goda förutsättningar att verka.

Jag vill till stora delar bibehålla den tidigare anslagsstrukturen för utgiftsområde 5 så att de separata anslagen kvarstår för nordiskt samarbete, bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (Sipri), bidrag till Utrikespolitiska institutet (UI) respektive forskning, utredningar och andra insatser rörande säkerhetspolitik, rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning. Jag förslår ingen avvikelse från utgiftsramen för utgiftsområde 5, men föreslår att 156 miljoner kronor överförs från anslaget 1:5 Utrikes- och säkerhetspolitiskt strategiska insatser till de anslag som nämns ovan. Jag vill tillföra anslaget för nordiskt samarbete 20 miljoner kronor, anslaget för bidrag till Sipri 30 miljoner kronor, bidrag till UI 20 miljoner kronor och anslaget för forskning, utredningar och andra insatser rörande säkerhetspolitik, rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning 85 miljoner kronor.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 5 (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 27 november 2024 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 5 inte får överstiga 2 278 371 000 kronor 2025 (bet. 2024/25:FiU1, rskr 2024/25:49). Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Vänsterpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Vänsterpartiets politik inom utgiftsområde 5.

Vänsterpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2024/25:1924. Vänsterpartiets budgetmotion behandlas i betänkande 2024/25:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 6 i det betänkandet

Förslag till statens budget för 2025 inom utgiftsområde 5 läggs fram i partimotion 2024/25:1913. Enligt Vänsterpartiets budgetalternativ för utgiftsområde 5 ska anslaget 1:1 Avgifter till internationella organisationer tillföras ytterligare 30 miljoner kronor. Internationella brottmålsdomstolen ska få 15 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslår för att utreda krigsbrott. Vidare vill Vänsterpartiet tillföra 15 miljoner kronor mer till Internationella domstolen så att den har nödvändiga resurser för att utreda Sydafrikas anmälan gentemot Israel om folkmord. Vänsterpartiet avvisar vidare minskningen av anslaget 1:2 Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet med 1,6 miljoner kronor för att kostnaderna för Svenska dialoginstitutet för Mellanöstern och Nordafrikas verksamhet ska överföras till utgiftsområde 1 Rikets styrelse. Vänsterpartiet vill tillföra anslaget 1:5 Utrikes- och säkerhetspolitiska strategiska insatser ytterligare 20 miljoner kronor för att ge stöd till rysk och belarusisk opposition.

Sammantaget bör 51 600 000 kronor mer än vad regeringen föreslår anvisas inom utgiftsområdet för 2025.

2. Statens budget inom utgiftsområde 5 (MP)

Jacob Risberg (MP) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 27 november 2024 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 5 inte får överstiga 2 278 371 000 kronor 2025 (bet. 2024/25:FiU1, rskr. 2024/25:49). Eftersom Miljöpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Miljöpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Miljöpartiets politik inom utgiftsområde 5.

Miljöpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2024/25:3220. Motionen behandlas i betänkande 2024/25:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 8 i det betänkandet.

Förslag till statens budget för 2025 inom utgiftsområde 5 läggs fram i partimotion 2024/25:3042 och vi vill se följande inriktning för utgiftsområde 5. Vår värld präglas av mångfasetterade kriser. Hybridkrigsföring, terrorism och extremism samt naturkatastrofer till följd av klimatförändringar är några av de kriser som vi tvingas hantera parallellt. När regeringar tvingas att prioritera och fokusera på inrikespolitiken, finns det en risk att det samarbete som byggs upp regionalt och internationellt läggs åt sidan och att vi ser minskat samförstånd och förståelse. Det finns även risk för att konflikter ökar när resursbrist, hot och andra kriser behöver hanteras. För Miljöpartiet är det oerhört viktigt att Sverige är en global röst för demokrati och mänskliga rättigheter, för en regelbaserad världsordning och för en fredlig värld där vi kan ta oss an globala utmaningar såsom klimatkrisen, extrem fattigdom och ojämlikhet.

Sammantaget bör 77 800 000 kronor mer än vad regeringen föreslår anvisas inom utgiftsområdet för 2025.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:1 Budgetpropositionen för 2025 utgiftsområde 5:

1. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2025 inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan enligt tabell 1.1.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:1913 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2024/25:2160 av Kerstin Lundgren m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan enligt förslaget i tabellen i motionen.

2024/25:3042 av Jacob Risberg m.fl. (MP):

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan enligt förslaget i tabellen i motionen.

2024/25:3107 av Morgan Johansson m.fl. (S):

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslaget till Sipri återställs och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2025 inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen				
		S	V	C	MP	
1:1 Avgifter till internationella organisationer	1 449 774	±0	30 000	±0	±0	
1:2 Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet	185 456	±0	1 600	±0	6 800	
1:3 Inspektionen för strategiska produkter	163 083	±0	±0	±0	±0	
1:4 Svenska institutet	136 287	±0	±0	±0	41 000	
1:5 Utrikes- och säkerhetspolitiskt strategiska insatser	343 771	±0	20 000	-156 000	30 000	
<i>Förslag till anslag utöver regeringens förslag</i>						
99:1 Nordiskt samarbete		±0	±0	±0	20 000	±0
99:2 Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (Sipri)		±0	±0	±0	30 000	±0
99:3 Bidrag till Utrikespolitiska institutet (UI)		±0	±0	±0	21 000	±0
99:4 Forskning, utredningar och andra insatser rörande säkerhetspolitik, rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning		±0	±0	±0	85 000	±0
Summa anslag inom utgiftsområdet	2 278 371	±0	51 600	±0	77 800	

BILAGA 3

Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden

Det har inte väckts några motioner med anledning av regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.

Beställningsbemyndiganden för 2025 inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod
1:1 Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet	58 000	2026–2027
1:3 Utrikes- och säkerhetspolitiskt strategiska insatser	224 500	2026–2030
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	282 500	

BILAGA 4

Underlag om centrumbildningarna vid Utrikespolitiska institutet

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	4
1 Inledning.....	6
1.1 Utskottets arbete med uppföljning och utvärdering.....	6
1.2 Bakgrund.....	6
1.2.1 Utrikespolitiska institutet.....	7
1.3 Syfte och frågeställningar.....	7
1.4 Avgränsningar.....	8
1.5 Metod och genomförande.....	8
2 Inrättandet av centrumbildningarna.....	9
2.1 Nationellt kunskapscentrum om Kina.....	9
2.1.1 Regeringens beslut.....	9
2.1.2 Motioner och behandling i riksdagen.....	10
2.2 Centrum för Östeuropastudier.....	11
2.2.1 Regeringens beslut.....	11
2.2.2 Motioner och behandling i riksdagen.....	13
3 Centrumbildningarnas organisation.....	14
3.1 Nationellt kunskapscentrum om Kina.....	15
3.1.1 Centrumets organisation och kompetens.....	15
3.1.2 Expertgruppens roll och arbete.....	16
3.1.3 Verksamhetens inriktning och primära målgrupper.....	17
3.1.4 Centrumets samarbete med UI och SCEEUS.....	19
3.1.5 Centrumets samarbeten med andra aktörer.....	19
3.1.6 Centrumets finansiering och kostnader.....	20
3.2 Centrum för Östeuropastudier (SCEEUS).....	21
3.2.1 Centrumets organisation och kompetens.....	22
3.2.2 Expertgruppens roll och arbete.....	22
3.2.3 Verksamhetens inriktning och primära målgrupper.....	23
3.2.4 Centrumets samarbete med UI och NKK.....	26
3.2.5 Centrumets samarbeten med andra aktörer.....	26
3.2.6 Centrumets finansiering och kostnader.....	27
4 Centrumbildningarnas produktion av kunskapsunderlag samt deltagande i kunskaphöjande aktiviteter 2021–2023.....	29
4.1 NKK:s kunskapsproduktion och aktiviteter.....	29
4.1.1 Publicerade kunskapsunderlag.....	30
4.1.2 Annan produktion av kunskapsunderlag.....	32
4.1.3 Deltagande i evenemang och andra aktiviteter samt medier.....	33
4.2 SCEEUS kunskapsproduktion och aktiviteter.....	35
4.2.1 Publicerade kunskapsunderlag.....	35
4.2.2 Annan produktion av kunskapsunderlag.....	38
4.2.3 Deltagande i evenemang och andra aktiviteter samt medier.....	38
Referenser.....	40
Riksdagstryck.....	40
Övrigt skriftligt material.....	40
Intervjuer och skriftliga svar.....	42
Webbplatser.....	43

Sammanfattning

I den här promemorian beskrivs inrättandet av Nationellt kunskapscentrum om Kina (NKK) och Centrum för Östeuropastudier (SCEEUS), som bägge är placerade vid Utrikespolitiska institutet (UI). Dessutom beskrivs centrumens respektive organisation och verksamhet, finansiering och ekonomiska resultat samt deras kunskapsproduktion.

Inrättandet av respektive centrum beslutades av regeringen sommaren 2020. Centrumens verksamhet regleras i överenskommelser mellan UI och Regeringskansliet (Utrikesdepartementet). Riksdagen beslutade i december 2020 att tillföra medel till satsningarna på dessa kunskapscentrum (prop. 2019/20:1 utg.omr. 5, bet. 2019/20:UU1, rskr. 2019/20:95).

NKK har sin organisatoriska hemvist vid UI. Personalen uppgick 2023 till 13 medarbetare, varav bl.a. en centrumchef samt analytiker och forskare. Generellt har rekryteringen av personal fungerat förhållandevis bra, men det har funnits vissa utmaningar. Till exempel är den relevanta kompetensen på arbetsmarknaden begränsad, och Kina riktar sanktioner mot vissa organisationer och personer som forskar, analyserar och sprider kunskap om Kina.

De primära målgrupperna för NKK:s verksamhet är Regeringskansliet (RK) och statliga myndigheter. Andra målgrupper inkluderar riksdagen, kommuner och regioner, akademi, näringsliv, fackföreningar och civilsamhället. Analysverksamheten är inriktad på fem områden: Säkerhet och påverkan, Handel och ekonomi, Forskning, innovation och teknologi, Utrikespolitik och internationella relationer samt Inrikespolitik. Under 2023 inleddes även en satsning på analys inom området klimat och miljö.

Centrumchefen ingår i UI:s ledningsgrupp och NKK arbetar löpande med UI:s övriga avdelningar. Dessutom samarbetar centrumet med relevanta externa aktörer och intressenter inom staten, kommuner, akademin, näringslivet och civilsamhället både i Sverige och internationellt. Till centrumet finns en expertgrupp knuten.

Utrikesdepartementet (UD) tilldelar NKK medel för att finansiera verksamheten genom årliga beslut. Det årliga bidraget var 4 miljoner kronor för 2021, 8 miljoner kronor för 2022 och 12 miljoner för 2023. Det årliga bidraget förväntas framöver uppgå till minst 12 miljoner kronor.

NKK publicerar analyser i olika format som fyller olika syften. Antalet publicerade kunskapsunderlag ökade totalt sett från 2021 till 2023. Utöver offentligt tillgängliga publikationer sammanställer NKK även analyser i pm-format som distribueras till olika mottagare inom Regeringskansliet och andra målgrupper. NKK anordnar och deltar regelbundet i olika evenemang. Deltagandet i evenemang liksom i andra aktiviteter och medieframträdanden ökade, om än från låga nivåer, under perioden 2021–2023.

SCEEUS har sin organisatoriska hemvist vid UI. Personalen uppgick 2023 till 13 medarbetare, varav bl.a. en centrumchef och analytiker. Generellt har

rekryteringen av personal fungerat förhållandevis bra, men det har funnits vissa utmaningar såsom att den relevanta kompetensen på arbetsmarknaden är begränsad.

De primära målgrupperna för SCEEUS verksamhet är beslutsfattare, myndigheter, akademien, näringslivet samt civilsamhället. Verksamheten har haft olika inriktningar och till viss del påverkats av omvärldshändelser, som t.ex. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina den 24 februari 2022 och Sveriges ordförandeskap i EU under det första halvåret 2023.

Centrumchefen ingår i UI:s ledningsgrupp och SCEEUS arbetar löpande med UI:s övriga avdelningar. Externt samarbetar SCEEUS med flera olika institutioner och nätverk såväl i Sverige som internationellt, och centrumet för löpande dialog om samarbetsformer med olika aktörer. Till centrumet finns en expertgrupp knuten.

UD tilldelar centrumet medel för att finansiera verksamheten genom årliga beslut. Det årliga bidraget var 4 miljoner kronor för 2021, 9 miljoner kronor för 2022 samt drygt 14,5 miljoner kronor för 2023. Extra medel tilldelades för 2022 (1 miljon kronor) och 2023 (drygt 2,5 miljoner kronor) för att möta den ökade efterfrågan på att bistå med expertis till följd av dels Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina, dels Sveriges ordförandeskap i EU. Det årliga bidraget förväntas framöver uppgå till minst 12 miljoner kronor.

SCEEUS publicerar analyser i olika format som fyller olika syften. Antalet publicerade kunskapsunderlag, som i huvudsak utgörs av korta analyser, ökade totalt sett betydligt från 2021 till 2023. Utöver offentligt tillgängliga publikationer sammanställer SCEEUS även riktade analyser i form av s.k. Private Notes som distribueras till olika mottagare inom Regeringskansliet. SCEEUS anordnar och deltar regelbundet i olika evenemang. Deltagandet i olika evenemang liksom andra aktiviteter ökade årligen under perioden 2021–2023.

1 Inledning

1.1 Utskottets arbete med uppföljning och utvärdering

Av 4 kap. 8 § regeringsformen framgår att varje utskott ska följa upp och utvärdera riksdagsbeslut inom utskottets ämnesområde. Uppföljning och utvärdering är därmed en grundlagsfäst uppgift för utskotten. Riksdagens utvärderings- och forskningssekretariat (RUFS) stöder utskotten och deras kanslier i detta arbete.

Utrikesutskottet beslutade den 5 oktober 2023 att utskottet – med bistånd av RUFS – skulle göra en översyn av bildandet av centrumbildningar för Kina respektive Ryssland vid Utrikespolitiska institutet. I den här promemorian redovisas ett underlag för utskottets fortsatta arbete.

1.2 Bakgrund

Regeringen beslutade i juni 2020 att Regeringskansliet skulle ingå avtal med Utrikespolitiska institutet om ett nationellt kunskapscentrum om Kina. Som skäl för att inrätta centrumet angav regeringen bl.a. att Kina har en stark närvaro och ett växande inflytande såväl globalt som i Sverige och EU samt att Kinas utveckling påverkar Sverige inom i stort sett alla områden. Enligt regeringen medförde detta en rad nya frågeställningar, och ett kunskapscentrum om Kina skulle kunna bidra till en bättre förståelse för de möjligheter och utmaningar som Sverige står inför. Centrumet – som benämns Nationellt kunskapscentrum om Kina – är placerat vid UI och startade sin verksamhet under 2021.

I augusti 2020 beslutade regeringen att RK också skulle ingå avtal med UI om att inrätta ett kunskapscentrum om Ryssland och Östeuropa. Som skäl för att inrätta centrumet angav regeringen bl.a. att förhållandet till Ryssland och övriga länder i Östeuropa är av central betydelse för svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Ett stärkande av regionkompetensen i Sverige var enligt regeringen också motiverat utifrån det försämrade säkerhetsläget i Europa och det därmed förbundna behovet av att bättre förstå Ryssland och dess grannländer. Centrumet – som benämns Centrum för Östeuropastudier – är placerat vid UI och påbörjade sin verksamhet under 2021 och ersatte det tidigare Rysslands- och Eurasienprogrammet vid UI.

Riksdagen beslutade i december 2020 att tillföra medel för satsningar på kunnandet om Kina respektive Östeuropa till anslag 1:16 *Forskning, utredningar och andra insatser rörande säkerhetspolitik, nedrustning och ickespridning* respektive anslag 1:11 *Samarbete inom Östersjöregionen* inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan (prop. 2019/20:1 utg.omr. 5, bet. 2019/20:UU1, rskr. 2019/20:95).

1.2.1 Utrikespolitiska institutet

UI är ett oberoende institut och en plattform för forskning och information om utrikespolitiska frågor. Huvudman för UI är Utrikespolitiska samfundet som är en ideell förening. Direktören för UI leder ledningsgruppen som består av fyra programchefer, två centrumchefer, forskningsledaren, redaktionschefen och den administrativa chefen. Antalet anställda medarbetare vid 2022 års slut uppgick till sammanlagt 70 personer, motsvarande 59 heltidstjänster.¹

UI:s uppdrag är att främja intresset för och fördjupa kunskapen om utrikes- och säkerhetspolitiska frågor. I institutets forskningsuppdrag ingår förutom forskning även policyorienterad analys och deltagande i internationella nätverk. Informationsverksamheten omfattar seminarier, utgivning av tryckta och digitala publikationer samt expertmedverkan i medier. UI:s forskning baseras på självständig vetenskaplig analys. Uttalanden, artiklar, rapporter och policydokument producerade av UI:s forskare och experter är alltså deras egna. UI:s övriga publikationer produceras av en fristående redaktion. UI som oberoende organisation tar inte ställning i sakfrågor.²

En övervägande del av UI:s intäkter kommer från Utrikesdepartementet, framför allt i form av ett basanslag till institutet, anslag till det särskilda forskningsprogrammet (SFP) och Nationellt kunskapscentrum om Kina samt projektbidrag till Centrum för Östeuropastudier. Medel till UI kommer också från forskningsfinansiärer som exempelvis Vetenskapsrådet och Riksbankens Jubileumsfond, uppdrag från andra organisationer och myndigheter, försäljning av prenumerationer på Landguiden och medlemskap samt entréintäkter från en stor seminarieverksamhet.

Bland UI:s program finns Europaprogrammet, Mellanöstern- och Nordafrikaprogrammet, Asienprogrammet samt Programmet för global politik och säkerhet. Sedan 2020 finns även de nationella kunskapscentrumen om Kina (NKK) respektive Östeuropa (SCEEUS) vid UI.³

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med den här promemorian är att ge utrikesutskottet ett kunskapsunderlag som kan användas i utskottets fortsatta arbete. Promemorian omfattar det nationella kunskapscentrumet om Kina (NKK) respektive centrumet för Östeuropastudier (SCEEUS). I underlaget beskrivs centrumbildningarnas inrättande, organisation och verksamhet, finansiering och ekonomiska resultat, kunskapsproduktion samt eventuella utmaningar.

Arbetet med promemorian har utgått från följande frågeställningar:

- Vilka utmaningar har respektive centrum mött under etableringsfasen och vilka utmaningar finns framgent?

¹ UI (2023).

² Ibid.

³ Ibid.

- Vilka är de primära mottagarna av centrumbildningarnas kunskapsproduktion?
- Vad har centrumen uppnått i termer av publicerade kunskapsunderlag samt deltagandet i kunskapshöjande aktiviteter (nätverk, konferenser, seminarier etc.)?

1.4 Avgränsningar

Promemorian avgränsas till att endast *beskriva* centrumbildningarnas verksamheter. Underlaget innehåller således ingen utvärdering eller jämförelse av verksamheterna vid centrumbildningarna. Promemorian ska i stället betraktas som en redovisning av centrumbildningarnas inrättande och den hitintills genomförda uppbyggnaden av respektive centrum organisation och verksamhet, finansiering och ekonomiska resultat samt kunskapsproduktion. Promemorian är också avgränsad till att endast omfatta verksamhetsåren 2021, 2022 och 2023 eftersom centrumen inte hade någon egentlig verksamhet under 2020.

1.5 Metod och genomförande

För att kunna besvara de frågeställningar som presenterats ovan samt beskriva de olika aspekterna av centrumbildningarnas verksamhet har flera olika metoder och tillvägagångsätt använts.

I syfte att på ett systematiskt sätt samla in uppgifter och erfarenheter från centrala aktörer för centrumbildningarna har semistrukturerade intervjuer med utgångspunkt i promemorians syfte och frågeställningar genomförts med företrädare för UI och centrumbildningarna. Dessa intervjuer inkluderar chefer för respektive centrum samt direktören för UI. En lista över intervjuade personer återfinns i rapportens referenslista.

Medlemmarna i expertgrupperna vid respektive centrum har lämnat skriftliga svar om gruppernas roll och arbete för att bistå i verksamhetsinriktningen för respektive centrum. Centrumen har lämnat uppgifter om exempelvis publicerade kunskapsunderlag och om kunskapshöjande aktiviteter (nätverk, konferenser, seminarier, rundabordsamtal etc.) som de har anordnat eller deltagit i. Det är i första hand RK (Utrikesdepartementet) som har lämnat information om besluten och överenskommelserna mellan RK och UI om att inrätta respektive centrum samt om verksamhetsplaner, beslut om budget och finansiering, sammanträdesprotokoll och övrigt relevant material. Även respektive centrum har bidragit med handlingar om exempelvis protokoll och finansiella resultat.

Vidare har Riksdagsbiblioteket genomfört en informationsökning i riksdagstrycket med relevanta nyckelord och söksträngar kopplade till centrumbildningarna.

2 Inrättandet av centrumbildningarna

Sammanfattning

Nationellt kunskapscentrum om Kina (NKK): I oktober 2019 aviserade regeringen i en skrivelse (skr. 2019/20:18) att den ämnade inleda arbetet med att inrätta ett nationellt kunskapscentrum om Kina. Den 20 juni 2020 beslutade regeringen att inrätta ett sådant centrum vid UI och att centrumets verksamhet skulle regleras i en överenskommelse mellan RK och UI.

I samband med riksdagsbehandlingen av regeringens skrivelse väcktes tre följdmotionsyrkanden som gällde bl.a. centrumets verksamhet och en redogörelse till riksdagen om utformningen av centrumet. Utrikesutskottet avstyrkte samtliga yrkanden, och riksdagen följde utskottets förslag och avlog yrkandena. Även i ett annat riksdagsärende, som gällde granskningssystem för utländska direktinvesteringar till skydd för svenska säkerhetsintressen, väcktes ett yrkande om att justera verksamheten vid bl.a. NKK. Justitieutskottet avstyrkte yrkandet, och riksdagen följde utskottets förslag och avlog yrkandet.

Centrum för Östeuropastudier (SCEEUS): Regeringen beslutade den 27 augusti 2020 att etablera ett kunskapscentrum om Ryssland och Östeuropa vid UI samt att verksamheten skulle regleras i en överenskommelse mellan RK och UI.

Frågan om att inrätta ett kunskapscentrum om Ryssland har berörts i flera motionsyrkanden i riksdagen, såväl före det ovannämnda regeringsbeslutet som efter. Utrikesutskottet har avstyrkt samtliga yrkanden, och riksdagen har i alla fall följt utskottet och avlagit yrkandena. I ett annat riksdagsärende, som gällde granskningssystem för utländska direktinvesteringar till skydd för svenska säkerhetsintressen, väcktes ett yrkande om att justera verksamheten vid bl.a. SCEEUS. Justitieutskottet avstyrkte yrkandet, och riksdagen följde utskottets förslag och avlog yrkandet.

2.1 Nationellt kunskapscentrum om Kina

I detta avsnitt ges en kort beskrivning av dels bakgrunden till regeringens beslut om att inrätta NKK, dels motioner i riksdagen som berört frågan om att inrätta ett kunskapscentrum om Kina.

2.1.1 Regeringens beslut

Regeringens avsikt att inrätta ett nationellt kunskapscentrum om Kina redovisades i skrivelsen Arbetet i frågor som rör Kina (skr. 2019/20:18) som lämnades till riksdagen i oktober 2019. Av skrivelsen framgår bl.a. att Kinas framväxt utgör en av de största globala förändringarna sedan Berlinmurens fall. Kina har i dag en global närvaro och ett växande inflytande, vilket ställer

Sverige och EU inför en rad nya frågeställningar. Kinas utveckling utgör både möjligheter och utmaningar som berör allt fler av regeringens politikområden. Hur Kina utvecklas, och hur landets band till omvärlden utvecklas, får följer för Sverige och utvecklingen i Europa. Ekonomin och handeln påverkas, liksom utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiken, miljön och klimatet, Sverige som innovations- och kunskapsnation, Sveriges närområde samt det multilaterala samarbetet. Vidare framgår av skrivelsen att ett förstärkt arbete i frågor som rör Kina förutsätter stärkta kunskaper liksom en utökad dialog mellan myndigheter, näringslivet och civilsamhället. I skrivelsen konstaterar regeringen att engagemanget kommer att kräva en satsning på kunskapsförhöjande åtgärder och att den ska inleda arbetet med att inrätta ett nationellt kunskapscentrum om Kina.

Av regeringens beslut den 25 juni 2020 om att inrätta ett nationellt kunskapscentrum om Kina⁴ framgår bl.a. att frågan om ett nationellt kunskapscentrum har beretts i Regeringskansliet, att experter och intressenter har lämnat en rad synpunkter samt att jämförelser har gjorts internationellt. Regeringen har sedan gjort bedömningen att kunskapscentrumet borde placeras vid UI och att dess verksamhet skulle regleras i en överenskommelse mellan RK och UI.⁵

2.1.2 Motioner och behandling i riksdagen

I samband med att regeringens skrivelse Arbetet i frågor som rör Kina behandlades i riksdagen den 17 december 2019 (bet. 2019/20:UU4, rskr. 2019/20:118) väcktes i tre följdmotioner yrkanden om ett kunskapscentrum om Kina.

I motion 2019/20:3393 yrkande 9 anfördes att det planerade Kinacentrumet borde prioritera verksamhet till nytta för de aktörer i det svenska samhället som arbetar med Kina. I motion 2019/20:3398 yrkande 1 anfördes att regeringen borde återkomma till riksdagen med en redogörelse för hur ett kunskapscentrum om Kina skulle utformas och vilket syfte centrumet skulle ha. I motion 2019/20:3399 yrkande 1 anfördes att det nationella kunskapscentrumet om Kina borde sammanställa den kunskap som redan finns och säkerställa att relevanta samhällssektorer kan dra nytta av den i sitt praktiska arbete.

Av utskottets ställningstagande till skrivelsen framgår bl.a. att utskottet, i likhet med regeringen, såg behovet av stärkta kunskaper om Kina i alla delar av samhället och av mer samverkan och informationsdelning mellan myndigheter samt mellan nationell och lokal nivå, näringsliv, akademi, fackliga organisationer och civilsamhälle. Utskottet påminde i sammanhanget om att regeringen är skyldig att för riksdagen redovisa genomförandet av och målfyllnelsen i verksamhet som finansieras inom den statliga budgeten. Vidare nämns att utskottet behandlade frågan om att inrätta ett kunskapscentrum om Kina som en del av regeringens förslag inom utgiftsområde 5 i budgetpropositionen

⁴ Regeringskansliet (2020a).

⁵ Se Regeringskansliet (2020b).

för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 5, bet. 2019/20:UU1, rskr. 2019/20:95). Utskottet konstaterade också att medelstilldelningen i framtiden kan komma att behöva ses över i ljuset av de ansvarsområden som tilldelas ett kunskapscentrum så att kunskapscentrumet är ändamålsenligt utformat och har hög kompetens.

Mot bakgrund av detta ansåg utskottet bl.a. att ovan nämnda motioner i berörda delar hade blivit besvarade och avstyrkte dessa. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag och avslag motionsyrkandena (bet. 2019/20:UU4, rskr. 2019/20:118).

I motion 2022/23:2397 yrkande 2, som väcktes med anledning av regeringens proposition 2022/23:116 Ett granskningssystem för utländska direktinvesteringar till skydd för svenska säkerhetsintressen och som behandlades i justitieutskottet, ville motionärerna ge Nationellt kunskapscentrum om Kina och Centrum för Östeuropastudier i uppdrag att stötta och ge råd till företag, kommuner och regioner för att öka den säkerhetspolitiska kompetensen hos dessa aktörer. Av utskottets ställningstagande framgår att utskottet inte ansåg att det fanns behov av ett sådant uppdrag till Nationellt kunskapscentrum om Kina och Centrum för Östeuropastudier. Utskottet avstyrkte därmed motionen. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag och avslag motionsyrkandet (bet. 2022/23:JuU32, rskr. 2023/24:3).

2.2 Centrum för Östeuropastudier

I detta avsnitt ges en kort beskrivning av dels bakgrunden till regeringens beslut om att inrätta SCEEUS, dels motioner i riksdagen som berört frågan om att inrätta ett kunskapscentrum om Ryssland.

2.2.1 Regeringens beslut

Av regeringens beslut den 27 augusti 2020 om att inrätta ett kunskapscentrum om Ryssland och Östeuropa⁶ framgår bl.a. att behovet av att stärka svenskt kunnande om Ryssland och Östeuropa hade diskuterats i ett flertal år. Återväxten av språkkunnande och kompetens för regionen var svag, vilket innebar svårigheter på alla nivåer i det svenska samhället när det gällde analys, policy och samarbete om och med regionen.

Under 2017 lämnade UI, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) och Uppsala Universitet (Institutet för Rysslands- och Eurasienstudier, IRES) ett förslag till Utrikesdepartementet om hur en satsning på att stärka den svenska kompetensbasen – med särskild hänsyn till Ryssland – skulle kunna se ut.⁷ Förslaget var att de utifrån ett samarbete mellan UI, FOI och IRES skulle skapa och utgöra en samlad kompetensresurs för det omkringliggande samhället, utbilda inhemsk kompetens, rekrytera internationellt ledande experter samt bidra

⁶ Regeringskansliet (2020c).

⁷ Regeringskansliet (2018), se bilaga 1.

till förståelsen av en av Sveriges och EU:s viktigaste utrikespolitiska utmaningar.⁸

UI lämnade senare, under våren 2018, ett mer konkret förslag till ett grunddokument för ett nytt centrum för kunnande om Ryssland, Östeuropa och Eurasien till RK.⁹ UI föreslog i grunddokumentet att ett nytt center bl.a. skulle utgöra en utvidgning av UI:s dåvarande program för Ryssland och Eurasien, att UI skulle ha ansvar för besluten och budgeten i enlighet med UI:s uppdrag och arbetsordning samt att centrumet skulle utformas till att bli en central nod i en samlad strategisk satsning och en partnerskapsgrundad kompetensresurs för samhället, myndigheter, näringsliv och akademi.¹⁰

På basis av, men inte bundet till, ovan anförda förslag genomförde UD under hösten 2018 en studie för att undersöka förutsättningarna för att genomföra en dylik satsning.¹¹ På grundval av studien och efter kontakter med berörda aktörer kom UD fram till att det geografiska fokuset borde vidgas till att även omfatta Östeuropa, att verksamheten borde ha ett fokus på policy och analys snarare än språkutbildning samt att det mest lämpliga vore att ge UI ett huvudansvar för satsningen. UI skulle inom ramen för sin verksamhet skapa en funktion som kunde fungera som en samlande nod för ett nätverk av institutioner som redan då analyserade utvecklingen i Ryssland och Östeuropa. Denna nod skulle ha som sin huvuduppgift att omhänderta och analysera svensk och internationell forskning om och analys av Ryssland och Östeuropa och tillgängliggöra den brett i det svenska samhället genom kortfattade skrifter, seminarier, möten och liknande. Nyttan av detta skulle tillfalla såväl centrala funktioner inom staten som kommuner, medier och civilsamhället.

Regeringen gjorde bedömningen att kunskapscentrumet borde placeras vid UI och att kunskapscentrumets verksamhet skulle regleras i en överenskommelse mellan RK och UI.¹²

Av överenskommelsen mellan RK och UI om att inrätta ett kunskapscentrum om Ryssland och Östeuropa¹³ framgår bl.a. att förhållandet till Ryssland och övriga länder i Östeuropa är av central betydelse för svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Det ligger enligt överenskommelsen därmed i Sveriges intresse att öka kunskapen om Ryssland och dess politik samt att utöka de mellanfolkliga kontakterna med Ryssland och övriga Östeuropa och identifiera samarbetsområden av ömsesidigt intresse, inklusive handel, miljö och klimat. Vidare framgår att det även är motiverat att stärka regionkompetensen i Sverige utifrån det försämrade säkerhetsläget i Europa och det därmed förbundna behovet att bättre förstå Ryssland och dess grannländer. En förstärkt svensk kunskapsbas i fråga om situationen och utvecklingen i Ryssland och Östeuropa

⁸ Ibid.

⁹ Ibid., se bilaga 2.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Regeringskansliet (2018).

¹² Regeringskansliet (2020c).

¹³ Regeringskansliet (2020d).

bidrar även till att stärka Sveriges säkerhet och förmåga att främja mellanfolkliga relationer och samarbete med Ryssland och övriga länder i regionen.¹⁴

2.2.2 Motioner och behandling i riksdagen

Frågan om att inrätta ett kunskapscentrum om Ryssland har berörts i fyra motioner i riksdagen. En av motionerna (mot. 2019/20:2830 yrk. 10) lämnades in till riksdagen den 3 oktober 2019, dvs. före regeringens beslut i augusti 2020 om att inrätta ett kunskapscentrum om Ryssland och Östeuropa vid UI. I motionen konstateras bl.a. att Sverige besitter en unik Rysslandskompetens och att den kompetensen både är viktig för Sverige och är helt nödvändig för vår internationella trovärdighet och för vårt internationella samarbete. Ytterst bidrar den också till Sveriges säkerhet genom att den ger oss bra kunskaper om den viktigaste faktorn i säkerhetspolitiken i Sveriges närområde. Enligt motionärerna borde därför möjligheten att skapa ett särskilt kunskapscenter för bred Rysslandskompetens i Sverige ses över (ett s.k. Nato Center of Excellence för Rysslandsforskning).

Snarlika förslag har även framförts i senare motioner (mot. 2020/21:3204 yrk. 16 och mot. 2021/22:3246 yrk. 8) efter regeringsbeslutet i augusti 2020 om att inrätta SCEEUS.

Samtliga motioner avstyrktes av utrikesutskottet med hänvisning till bl.a. att kunskapscentrumet om Ryssland och Östeuropa vid UI hade inrättats och att utskottet inte såg någon anledning att söka Natoackreditering för ett särskilt kunskapscentrum om Rysslandsforskning. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag och avtog motionerna (bet. 2021/22:UU1, rskr. 2021/22:77).

I motion 2022/23:2397 yrkande 2, som väcktes med anledning av regeringens proposition 2022/23:116 Ett granskningssystem för utländska direktinvesteringar till skydd för svenska säkerhetsintressen och som behandlades i justitieutskottet, ville motionärerna ge Nationellt kunskapscentrum om Kina och Centrum för Östeuropastudier i uppdrag att stötta och ge råd till företag, kommuner och regioner för att öka den säkerhetspolitiska kompetensen hos dessa aktörer. Av utskottets ställningstagande framgår att utskottet inte ansåg att det fanns behov av ett sådant uppdrag till Nationellt kunskapscentrum om Kina och Centrum för Östeuropastudier. Utskottet avstyrkte därmed motionen. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag och avtog motionsyrkandet (bet. 2022/23:JuU32, rskr. 2023/24:3).

¹⁴ Ibid.

3 Centrumbildningarnas organisation

Sammanfattning

Nationellt kunskapscentrum om Kina (NKK) har sin organisatoriska hemvist vid UI. Personalen på NKK består av en chef, en tillförordnad biträdande chef och medarbetare i form av främst analytiker och forskare men även samordnare och praktikanter. Till NKK finns en expertgrupp knuten med expertis inom Kinarelevanta frågor. Gruppen träffas regelbundet och bistår centrumet genom att bl.a. ge förslag på inriktning av verksamheten.

De primära målgrupperna för NKK:s verksamhet är Regeringskansliet och statliga myndigheter och andra målgrupper inkluderar riksdagen, kommuner, regioner, akademi, näringsliv, fackföreningar och civilsamhället. Analysverksamheten är inriktad på fem frågeområden där NKK långsiktigt bygger upp expertis: Säkerhet och påverkan, Handel och ekonomi, Forskning, innovation och teknologi, Utrikespolitik och internationella relationer samt Inrikespolitik.

Centrumchefen ingår i UI:s ledningsgrupp och NKK arbetar löpande med UI:s övriga avdelningar. Externt samarbetar NKK med relevanta aktörer och intressenter inom staten, myndigheter, akademien, näringslivet och civilsamhället både i Sverige och internationellt.

UD tilldelar NKK medel för att finansiera verksamheten genom årliga beslut. Det årliga bidraget var 4 miljoner kronor för verksamhetsåret 2021 och 8 miljoner kronor för 2022. Från och med 2023 är bidraget 12 miljoner kronor årligen. Utöver de årliga bidragen från UD får centrumet projektanslag från myndigheter och andra forskningsfinansierare samt mindre intäkter från konsultuppdrag och föredragsarvoden m.m.

Centrum för Östeuropastudier (SCEEUS) har sin organisatoriska hemvist vid UI. Personalen på SCEEUS innefattar en chef och två biträdande chefer, analytiker, samordnare samt praktikanter. Till SCEEUS finns en expertgrupp knuten med uppgift att bistå med den övergripande inriktningen för verksamheten samt att följa upp dess kvalitet och relevans.

De primära målgrupperna för SCEEUS verksamhet är beslutsfattare, myndigheter, akademien, näringslivet samt civilsamhället – i vid mening *policy makers* och *shapers* i Sverige och utomlands. Verksamheten har haft olika inriktningar under de år som centrumet har varit aktivt och även påverkats och styrts av omvärldshändelser som exempelvis Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina och Sveriges ordförandeskap i EU.

Centrumchefen ingår i UI:s ledningsgrupp och SCEEUS arbetar löpande med UI:s övriga avdelningar. Externt samarbetar SCEEUS med flera olika institutioner och nätverk såväl i Sverige som internationellt, och centrumet för en löpande dialog om samarbetsformer med olika aktörer.

UD tilldelar SCEEUS medel för att finansiera verksamheten genom årliga beslut. Det årliga bidraget var 4 miljoner kronor för verksamhetsåret 2021,

9 miljoner kronor för 2022 samt 14 miljoner kronor för 2023. Utöver de årliga bidragen från UD får centrumet mindre intäkter från konsultuppdrag och fördragsarvoden m.m.

3.1 Nationellt kunskapscentrum om Kina

I detta avsnitt redovisas dels NKK:s organisation och kompetens, dels expertgruppens roll och arbete, dels centrumets olika samarbeten, dels centrumets finansiering och kostnader.

3.1.1 Centrumets organisation och kompetens

NKK har sin organisatoriska hemvist vid UI men utgör där en separat och oberoende funktion. UI har emellertid arbetsgivaransvar liksom det yttersta ansvaret för verksamheten.¹⁵ UI tillhandahåller även HR- och administrativt stöd samt tillser att NKK har adekvata lokaler och kontorsstöd. UI har även bistått centrumet i att bl.a. utarbeta och upprätthålla en egen grafisk profil samt hemsida. Ansvarig för verksamheten vid NKK är centrumchefen, som utses av UI efter samråd med UD. Tjänsten som centrumchef tillsätts efter en öppen utlysning.¹⁶

Personalen på NKK består av en chef, en tillförordnad biträdande chef¹⁷ och medarbetare i form av främst analytiker och forskare men även samordnare och praktikanter. Av överenskommelsen mellan RK och UI framgår att NKK:s personal ska bestå av människor med kunskap i kinesiska språk och kinesisk politik och ekonomi, av personer med kunskap om relevanta politikområden och samhällsfrågor samt av personer med god svensk språkhantering och kommunikationskunskaper. Chefen för centrumet ska rekrytera medarbetarna med beaktande av att andra organisationer och myndigheter också behöver sin kompetensförsörjning. Alla medarbetare vid centrumet är anställda vid UI.

Antalet medarbetare (exklusive praktikanter) vid NKK var 1 person 2021, 8 personer 2022 och 13 personer 2023.¹⁸ Enligt centrumchefen har rekryteringen av personal generellt fungerat förhållandevis bra, men det har funnits vissa utmaningar.

En utmaning är att det finns ett begränsat antal arbetstagare på arbetsmarknaden i Sverige som möter centrumets kompetensprofil, dvs. personer som har både kunskaper om Kina eller i kinesiska språk samt god analytisk förmåga och förförståelse för ett eller flera av de olika ämnesområdena som NKK

¹⁵ Intervju med Jakob Hallgren, UI, 13/11 2023. Se även protokollet från sammanträdet med expertgruppen för NKK den 8 oktober 2021.

¹⁶ Regeringskansliet (2020b).

¹⁷ Tjänsten som biträdande chef tillsattes 2023 mot bakgrund av att organisationen växte.

¹⁸ Uppgifter från NKK, e-post 6/12 2023. Uppgifterna avser den 1 januari 2021, 2022 och 2023. Heltidsanställda: 1 person 2021, 5 personer 2021 och 9 personer 2023. Deltidsanställda (40–50 procent): 2 personer 2021 respektive 2022. Associerade: 1 person 2022 och 2 personer 2023.

fokuserar på. Denna utmaning har pekats ut av både centrumchefen¹⁹ och företrädare²⁰ från expertgruppen som finns vid centrumet. En förklaring till utmaningarna med kompetensförsörjningen är att det i Sverige tidigare endast funnits få satsningar på att långsiktigt bygga upp en expertis om Kina. NKK har således till viss del själva satsat på att bygga upp expertis genom att bl.a. rekrytera yngre medarbetare.²¹ Detta ligger också i linje med satsningen där det i regeringsbeslutet om att inrätta NKK framgår att syftet bl.a. är att stärka kunskapsnivån i fråga om Kina i Sverige.²²

En annan utmaning handlar om säkerhet eftersom frågor om Kina kan vara politiskt känsliga. Den kinesiska staten riktar sanktioner mot vissa organisationer och personer som arbetar med forskning, analys och kunskaps spridning som rör Kina. Till exempel införde kinesiska myndigheter nationella sanktioner mot fyra personer – däribland mot NKK:s chef – och tio institutioner i Europa i mars 2021.²³ Sanktionen mot NKK:s chef gällde fortfarande när den här promemorian färdigställdes, och den hindrar honom bl.a. från att resa till och i Kina. Dessa omständigheter kan medföra en viss oro bland NKK:s medarbetare för att även de riskerar att på olika sätt utsättas för påtryckningar av den kinesiska staten. Vid flera tillfällen har även sökande till NKK valt att dra tillbaka sina ansökningar under rekryteringsprocessen som en konsekvens av det ovannämnda.²⁴

3.1.2 Expertgruppens roll och arbete

Till NKK finns en expertgrupp knuten som består av upp till tio personer med expertis inom Kinarelevanta frågor. UI:s direktör och UD, som representant för hela RK, ska ingå i expertgruppen. Gruppen, som utses av UI i samråd med UD, träffas regelbundet och bistår centrumet med nätverkande samt ger förslag på inriktning av verksamheten.²⁵

Av NKK:s årliga verksamhetsplaner²⁶ framgår att expertgruppens arbetsformer och roll för NKK:s verksamhet har mognat i takt med att centrumet har byggts upp. Under 2021 hade expertgruppen två inledande möten. Under 2022 och 2023 sammanträdde gruppen vid sex tillfällen under respektive år. Av verksamhetsplanen för 2023 framgår vidare att man förväntar sig att gruppens bidrag till NKK stärks ytterligare i takt med att medlemmarna lär känna verksamheten allt bättre. Att expertgruppens medlemmar får en fördjupad förståelse för varandras organisationer och sektorer främjar också en bredare svensk informationsdelning och samarbete i fråga om Kina.²⁷

¹⁹ Intervju med Björn Jerdén, NKK, 21/11 2023.

²⁰ E-post från företrädare från FOI 16/1 2024 samt UD 15/2 2024.

²¹ Intervju med Björn Jerdén, NKK, 21/11 2023.

²² Regeringskansliet (2020a).

²³ UI (2021).

²⁴ Intervju med Björn Jerdén, NKK, 21/11 2023.

²⁵ Regeringskansliet (2020b). För gruppens aktuella sammansättning, se NKK (2024).

²⁶ NKK, Verksamhetsplan för Nationellt kunskapscentrum om Kina 2022 respektive 2023.

²⁷ NKK, Verksamhetsplan för Nationellt kunskapscentrum om Kina 2022 respektive 2023.

Företrädare från Lunds universitet respektive Svenskt Näringsliv nämner särskilt expertgruppsmötena som värdefulla för att t.ex. få inblick i olika verksamheter och stämna av olika frågor.²⁸ Företrädare från FOI noterar bl.a. att ett gott samarbete mellan FOI och NKK – där man snarare drar nytta av varandra än konkurrerar på ett negativt sätt – har löst den latenta konkurrenssituationen mellan organisationerna, vars forskning om Kina och säkerhetspolitik ofta överlappar varandra.²⁹ Även andra företrädare i expertgruppen nämner att deras egna organisationer har pågående samarbeten med NKK och att NKK är en viktig och relevant partner när det gäller spridningen av kunskap om Kina – i fråga om både kinakunskap som är relaterad till företrädarnas egna specialområden och kunskap om Kina i stort.³⁰ Att förvalta och utveckla den kunskapsbas som finns och skapas vid NKK pekas också ut som centrumets viktigaste uppgift. Företrädare från Kommerskollegium pekar därutöver på att språkkunskapen gör att centrumet har helt andra möjligheter att samla in information från och om Kina än många myndigheter och organisationer.³¹

3.1.3 Verksamhetens inriktning och primära målgrupper

Av överenskommelsen mellan RK och UI framgår att de primära målgrupperna för NKK:s verksamhet ska vara Regeringskansliet och statliga myndigheter. Andra målgrupper inkluderar riksdagen, kommuner, regioner, akademin, näringslivet, fackföreningar och civilsamhället. Av överenskommelsen framgår också att arbetet på NKK ska baseras på forskning och kunskap samt vara policyrelevant. Fokus ska vara på frågor av särskild vikt för svenska intressen, Kina i Sverige och Kina i närområdet kring Sverige och Europeiska unionen. Centrumet ska ta vara på Kinaforskning och annan Kinakunskap i Sverige och internationellt. Vidare framgår att arbetet ska bestå av

- löpande omvärldsanalyser, sammanställningar och granskningar av befintlig forskning och kunskap
- dialog med och rådgivning till beslutsfattare
- forskning på policyrelevanta områden som ska kunna publiceras.³²

Av NKK:s årliga verksamhetsplaner framgår att centrumet som ett första steg för att identifiera frågeområden har utgått från de ämnen som listas i regeringens ovannämnda skrivelse (se avsnitt 2.2.1). Dessa är Säkerhets- och försvarspolitik; Handel och ekonomi; Klimat- och miljöfrågor; Kina som multilateral aktör; Mänskliga rättigheter; Kina som biståndsaktör; Teknologi, innovation och digitalisering; Forskning och utbildning; Kultur och medier. Vidare framgår att NKK även har undersökt upplevda behov hos målgrupperna, försökt bedöma olika frågors relevans för svenska intressen samt inventerat

²⁸ E-post från företrädare från Lunds universitet 29/1 2024 och Svenskt Näringsliv 30/1 2024.

²⁹ E-post från företrädare från FOI 16/1 2024.

³⁰ E-post från företrädare från Kommerskollegium 15/1 2024 och MPF 10/1 2024.

³¹ E-post från företrädare från Kommerskollegium 15/1 2024.

³² Regeringskansliet (2020b).

existerande kunskapsförsörjning, såväl hos målgrupperna som hos andra kunskapsproducenter i Sverige.³³ Under 2022 täcktes följande frågeområden: Säkerhet; Forskning, innovation och teknologi; Handel och ekonomi; Utrikespolitik och internationella relationer. Därutöver täcktes även andra frågor som inte rymms i ovan nämnda frågeområden, t.ex. kinesisk inrikespolitik och EU.³⁴

Av verksamhetsplanen för 2023 framgår att analysverksamheten skulle fokuseras på de fem frågeområden där NKK långsiktigt bygger upp expertis: a) Säkerhet och påverkan, b) Handel och ekonomi, c) Forskning, innovation och teknologi, d) Utrikespolitik och internationella relationer och e) Inrikespolitik. Frågeområdena delas i sin tur in i två, delvis överlappande, kluster – ett politikkluster (a, d, e) och ett ekonomikluster (b, c), se figur 1 nedan. Analysverksamheten planeras utifrån målsättningen om jämvikt mellan dessa kluster, i fråga om såväl intern resurstilldelning som externa aktiviteter. Under 2023 inleddes även analysverksamhet inom klimat och miljö, vilket är ett ämne som ingår i flera av centrumets frågeområden.³⁵

Figur 1 NKK:s kluster och frågeområden

Källa: Figur hämtad från NKK:s verksamhetsplan för 2023.

Att täcka alla frågeområden – och utgöra ett stöd till samtliga målgrupper som tillsammans representerar alla samhällssektorer – pekas av företrädare från expertgruppen ut, på olika sätt, som en utmaning för NKK. Företrädaren från FOI pekar bl.a. på att enligt den ursprungliga inriktningen skulle forskningen framför allt ha fokus på Kinas relation till Sverige, men att flera studier har

³³ NKK, Verksamhetsplan för Nationellt kunskapscentrum om Kina 2022.

³⁴ Ibid.

³⁵ NKK, Verksamhetsplan för Nationellt kunskapscentrum om Kina 2023.

haft ett annat fokus.³⁶ Företrädaren från MPF noterar bl.a. att NKK behöver öka sitt stöd till alla relevanta delar av det svenska samhället. Samtidigt nämns att steg har tagits i den riktningen.³⁷ Av svar från företrädare från Kommerskollegium framgår bl.a. att en utmaning har gällt nationalekonomi och möjligheter att arbeta med viss statistik. Samtidigt nämns att det är en fråga som centrumet arbetat med att förbättra.³⁸ Företrädaren från SKR uppger bl.a. att NKK har vänt sig till kommunal och regional nivå på områden som väcker intresse, t.ex. i fråga om påverkansoperationer mot den svenska demokratin och språkskolor. Samtidigt behövs mer kunskap om hur vi påverkas av beroendet av Kina på energiområdet samt för vår säkerhet och varuförsörjning.³⁹ Företrädare från SKR uppger emellertid att NKK i detta avseende (dvs. i fråga om att nå den breda målgruppen, särskilt kommuner och regioner) fyller sin roll på ett mycket förtjänstfullt sätt.⁴⁰

3.1.4 Centrumets samarbete med UI och SCEEUS

NKK:s centrumchef ingår i UI:s ledningsgrupp och har regelbundna centrumledningsmöten tillsammans med UI:s direktör, UI:s administrativa chef och centrumchefen för SCEEUS. Centrumet arbetar därtill löpande med UI:s övriga avdelningar. Ämnen inkluderar bl.a. Kina-Ryssland (SCEEUS), Kina-Taiwan (Asienprogrammet vid UI), Kina-EU (Europaprogrammet vid UI) och Kinas roll i internationellt klimatarbete (Programmet för global politik och säkerhet vid UI).⁴¹

3.1.5 Centrumets samarbeten med andra aktörer

Av överenskommelsen mellan RK och UI framgår att NKK ska samarbeta med andra intressenter inom staten, myndigheter, akademien, näringslivet och civilsamhället både i Sverige och internationellt. Centrumet ska också dra nytta av att UI är en svensk representant i flera internationella, europeiska och nordiska forskningsnätverk. Av centrumets webbplats framgår att NKK samarbetar med andra kunskapsproducerande organisationer och intressenter både i Sverige och internationellt.⁴² Exempel på samarbeten är följande:

- **ReConnect China** är ett Horisont Europa-projekt vars syfte är att undersöka möjligheterna och utmaningarna i fråga om Europas relationer med Kina. Projektet sträcker sig fram till 2026 och fokuserar på fyra delområden: Vetenskap och teknik, Ekonomi och handel, Inhemsk styrning samt Utrikespolitik. NKK ingår i området Utrikespolitik och leder där forskningen om säkerhets- och försvarspolitik.

³⁶ E-post från företrädare från FOI 16/1 2024.

³⁷ E-post från företrädare från MPF 10/1 2024.

³⁸ E-post från företrädare från Kommerskollegium 15/1 2024.

³⁹ E-post från företrädare från SKR 26/1 2024.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Intervju med Björn Jerdén, NKK, 21/11 2023.

⁴² NKK (2023a).

- **Forskarskola i Asienstudier** är ett samarbete mellan Lunds och Stockholms universitet samt Handelshögskolan i Stockholm, som NKK och Asienprogrammet på UI bidrar till. Forskarskolan erbjuder doktorander inom Asienstudier i Sverige tillgång till kurser och resurser från alla tre lärosätena. UI erbjuder workshoppar, mentorskap, seminarier och föreläsare på kurserna. Forskarskolan har fått finansiering från Vetenskapsrådet.
- **Forskningsprojekt vid Mälardalens universitet (MDU)** om kartläggning av påverkan på demokratin i svenska kommuner där NKK samarbetade med en forskargrupp från universitetet. Forskningsprojektet startades i januari 2022 och finansierades av Myndigheten för psykologiskt försvar (MPF). I projektet kartlades vilka svenska kommuner som är mest sårbara för kinesisk påverkan. Projektet resulterade i publiceringen av rapporten *Statliga kinesiska påverkansoperationer mot demokratin i svenska kommuner*⁴³ som släpptes i november 2022. NKK har också bistått MPF med att anordna och medverka i nationella och internationella konferenser om kinesisk informationspåverkan.⁴⁴
- **ForAc (Foreign acquisitions and political retaliation as threats to supply security in an era of strategic decoupling)** är ett forskningsprojekt som startades i slutet av 2020 och finansieras av Finlands Akademi. Projektet undersöker hur små öppna ekonomier kan skydda sina säkerhetskritiska företag från utländska uppköp och politiska repressalier samtidigt som de behåller sina öppna ekonomier. Frågan har blivit högaktuell eftersom statsrelaterade organisationer under de senaste åren har gjort aktiva försök att förvärva utländska företag med kritiskt tekniskt kunnande eller som utför viktiga nationella säkerhetsfunktioner. Björn Jerdén, centrumchef vid NKK, är en av flera forskningssamarbetspartner i projektet.
- **European Think-tank Network on China (ETNC)** består av en samling Kinaexperter från ett urval av europeiska tankesmedjor och forskningsinstitut som ägnar sig åt studier av kinesisk utrikespolitik och relationerna mellan EU och Kina. NKK är en deltagande institution i nätverket.

3.1.6 Centrumets finansiering och kostnader

Av överenskommelsen mellan RK och UI framgår bl.a. att UD avser att finansiera verksamheten genom årliga beslut för budgetåren 2020, 2021 och 2022.⁴⁵ Det årliga bidraget var 4 miljoner kronor för verksamhetsåret 2021 och 8 miljoner kronor för 2022. Från och med 2023 är det planerade bidraget 12 miljoner kronor årligen. Tillsammans med UI redovisar NKK årligen för UD centrumets finansiella resultat samt hur verksamheten har bedrivits.⁴⁶

Utöver de årliga bidragen från UD får centrumet projektbidrag av myndigheter och andra forskningsfinansiärer samt mindre intäkter från konsultuppdrag och föredragsarvoden m.m. Samtidigt har verksamheten utgifter i form

⁴³ Sundqvist & Lindberg (2022).

⁴⁴ E-post från företrädare från MPF 10/1 2024.

⁴⁵ Se Regeringskansliet (2020a och 2020b).

⁴⁶ Regeringskansliet (2020b).

av personalkostnader, direkta kostnader (t.ex. publiceringskostnader, arvoden till föreläsare m.fl. och kostnader för språkgranskning och översättning) samt övriga externa kostnader (t.ex. för inventarier, konsulter och webbplatsen). Därutöver utgår en årlig overheadkostnad till UI för gemensamma kostnader för hyra, administration, HR och kommunikation. Overheadkostnaderna uppgår till 18 procent av UD:s årliga bidrag till NKK. I tabellen nedan redovisas NKK:s finansiella resultat för 2021–2023.

Tabell 1 NKK:s finansiella resultat 2021–2023, kronor

Intäkter och utgifter (–)	2021	2022	2023
Bidrag från UD	4 000 000	8 000 000	12 000 000
Övriga intäkter	73 000	802	64 313
<i>Summa intäkter</i>	<i>4 073 000</i>	<i>8 000 802</i>	<i>12 064 313</i>
Personalkostnader	–2 735 419	–5 770 341	–7 909 291
Direkta kostnader	–138 886	–49 190	–184 141
Övriga externa kostnader	–526 681	–741 542	–1 818 661
Overheadkostnad till UI	–720 000	–1 440 000	–2 160 000
<i>Summa utgifter</i>	<i>–4 120 986</i>	<i>–8 001 073</i>	<i>–12 072 093</i>
Resultat	–47 985	–271	–7 781

Anm.: Beloppen är avrundade till heltal.

Källa: Egen bearbetning av uppgifter från NKK och UI.

Perioden 2021–2023 var en uppbyggnadsfas för NKK, vilket innebar att ett centralt fokus för arbetet var att etablera centrumet. Under 2023 slutfördes uppbyggnadsfasen. Centrumet har nu etablerat en organisation och infrastruktur i form av exempelvis personal, arbetsformer, samarbeten och nätverk. Utöver det årliga basanslaget från UD om 12 miljoner kronor väntas även övriga intäkter, t.ex. uppdrag från myndigheter, externa forskningsmedel och talararvoden, bidra till att finansiera, driva och utveckla verksamheten framåt.⁴⁷

Av UI:s årsredovisning för 2022 framgår att centrumets etablering och tillväxt påverkar UI:s ekonomi och verksamhet positivt, men ställer samtidigt krav på anpassning och administration till denna större kostym. En viktig del av detta är förberedelserna inför flytten till nya lokaler, som är planerad till hösten 2024.⁴⁸

3.2 Centrum för Östeuropastudier (SCEEUS)

I detta avsnitt redovisas dels SCEEUS organisation och kompetens, dels expertgruppens roll och arbete, dels centrumets olika samarbeten, dels centrumets finansiering och kostnader.

⁴⁷ NKK, Verksamhetsplan för Nationellt kunskapscentrum om Kina 2022 och 2023.

⁴⁸ UI (2023).

3.2.1 Centrumets organisation och kompetens

SCEEUS har, med en fristående roll, sin organisatoriska hemvist vid UI. UI har emellertid arbetsgivaransvar liksom det yttersta ansvaret för verksamheten. UI tillhandahåller även HR- och administrativt stöd samt tillser att SCEEUS har adekvata lokaler och kontorsstöd. UI har även bistått centrumet i att bl.a. utarbeta och upprätthålla en egen grafisk profil samt hemsida. Centrumets personal innefattar en chef och två biträdande chefer, varav en administrativt ansvarig, analytiker, visiting fellows, konsulter, samordnare samt praktikanter. Centrumet tillhandahåller även tillfälliga arbetsplatser för kortare projekt med extern finansiering. Chefen för centrumet utses av UI efter samråd med UD. Centrumchefen rekryterar i sin tur sina medarbetare i samråd med UI:s direktör. Alla medarbetare vid centrumet är anställda vid UI.⁴⁹

Antalet medarbetare (exklusive praktikanter) vid SCEEUS var 8 personer 2021, 15 personer 2022 och 13 personer 2023.⁵⁰ Enligt centrumchefen har rekryteringen av personal generellt fungerat förhållandevis bra, men det har funnits vissa utmaningar.

En utmaning är att det – liksom för NKK – är svårt att hitta medarbetare då det finns ett begränsat antal personer på arbetsmarknaden i Sverige med relevant kompetens.⁵¹ Samtidigt framkommer i intervjun med centrumchefen att de har kunnat anställa kompetent personal och att de utöver de fast anställda har rekryterat medarbetare till projektanställningar och har gästforskare och analytiker, s.k. visiting fellows. För sådana tjänster kan även analytiker som är verksamma i utlandet komma i fråga. Förhoppningen är att centrumet på sikt ska kunna ha ett roterande system med visiting fellows, ett system som många andra utländska institutioner har.⁵²

En farhåga som uttrycks av centrumchefen är medarbetarnas personliga säkerhet. Eftersom medarbetarna regelbundet deltar i medier – och ibland kommenterar känsliga frågor och ämnen som av vissa kan uppfattas som kontroversiella – finns det risk för t.ex. påhopp och smutskastningskampanjer av SCEEUS medarbetare.⁵³ Hittills har inga sådana incidenter skett, men det finns tidigare exempel där UI-medarbetare har utsatts för sådant.⁵⁴

3.2.2 Expertgruppens roll och arbete

Till SCEEUS finns en expertgrupp knuten med uppgift att bistå i arbetet med den övergripande inriktningen för verksamheten samt följa upp dess kvalitet och relevans. Expertgruppen utses för en bestämd tid av UI efter samråd med UD. Gruppen ska ha en representant vardera från UD, UI, Stockholm Institute of Transition Economics (SITE), FOI, Institutet för Rysslands- och

⁴⁹ Regeringskansliet (2020d) och intervju med Jakob Hallgren, UI, 13/11 2023.

⁵⁰ Uppgifter från UI:s årsredovisningar 2021 och 2022 samt uppgifter från sammanträdesprotokoll för SCEEUS expertgrupp den 7 december 2022.

⁵¹ Se protokoll från expertgruppens sammanträde den 15 juni 2022.

⁵² Intervju med Fredrik Löjdquist, SCEEUS, 1/12 2023.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Ibid.

Eurasienstudier vid Uppsala universitet (IRES) samt en representant från näringslivet. UD:s representant är ordförande.⁵⁵

Expertgruppen bistår i arbetet med den övergripande inriktningen för verksamheten genom att t.ex. diskutera och ge förslag på ämnesområden och teman, ge råd och förslag om samarbeten samt lämna synpunkter på verksamhetsplanerna. Normalt sammanträder gruppen fyra gånger om året.

Flera företrädare i expertgruppen uppger i sina svar att SCEEUS är relevant för deras egen verksamhet och att de antingen samarbetar eller har samarbetat med centrumet, t.ex. i fråga om gemensamma evenemang.⁵⁶ Företrädare från IRES uppger att de främst samarbetar med andra universitet i världen som har en liknande verksamhet. De har ännu inte samarbetat med SCEEUS men välkomnar olika typer av samarbeten.⁵⁷ Som centrumets viktigaste uppgift pekas bl.a. ut det policyformulerande arbetet⁵⁸, att fungera som en arena för samtal mellan olika aktörer⁵⁹ samt att fortsätta att stärka den svenska kunskapen om Östeuropa⁶⁰. Företrädare från IRES uppger emellertid att centrumet, utöver att producera policyrapporter, även borde gagna mer akademisk forskning.⁶¹

3.2.3 Verksamhetens inriktning och primära målgrupper

De primära målgrupperna för SCEEUS verksamhet är beslutsfattare, myndigheter, akademin, näringslivet samt civilsamhället. I vid mening är målgrupperna *policy makers* och *shapers* i Sverige och utomlands.

SCEEUS arbete ska vara policyrelevant. Det ska bestå av löpande omvärldsanalyser, sammanställningar och granskningar av befintlig forskning och kunskap, dialog med och rådgivning till beslutsfattare samt forskning inom policyrelevanta områden.⁶² Av överenskommelsen mellan RK och UI framgår vidare att centrumet

- ska bygga upp ny kompetens och förstärka kompetensen om regionen⁶³
- med analys och samhällsdialog om regionen ska bidra till Sveriges säkerhet och mellanfolkliga relationer och samarbete
- ska utgöra en kompetensresurs för samhället, myndigheter, näringslivet och akademin
- ska utgöra en central nod i ett svenskt nätverk och ett internationellt nätverk samt tillhandahålla en plattform för dialog, utbyte, samarbete och synergier mellan existerande miljöer

⁵⁵ Regeringskansliet (2020d). För gruppens aktuella sammansättning, se SCEEUS (2024).

⁵⁶ E-post från företrädare från FOI 3/1 2024, näringslivsrepresentanten 8/1 2024 och SITE 22/1 2024.

⁵⁷ E-post från företrädare från IRES 12/1 2024.

⁵⁸ E-post från företrädare från FOI 3/1 2024 och näringslivsrepresentanten 8/1 2024.

⁵⁹ E-post från företrädare från FOI 3/1 2024 och UD 8/2 2024.

⁶⁰ E-post från företrädare från FOI 3/1 2024 och SITE 22/1 2024.

⁶¹ E-post från företrädare från IRES 12/1 2024.

⁶² Regeringskansliet (2020d).

⁶³ Med regionen menas Ryssland och de länder i Östeuropa som ingår i EU:s östliga partnerskap: Armenien, Azerbajdzjan, Belarus, Georgien, Moldavien och Ukraina.

- såväl på eget initiativ som på uppdrag ska arrangera konferenser, presentationer, seminarier, föreläsningar, rundabordssamtal och liknande aktiviteter
- ska erbjuda en arbetsmiljö för aktörer från andra samhällsinstitutioner som kan bidra till analys och samhällsdialog.⁶⁴

Under den tid som SCEEUS har varit aktivt har verksamheten haft delvis olika inriktningar. I verksamhetsinriktningen för 2021–2022 föreslogs dess fokus ligga på vissa särskilda ämnesområden och teman. Dessa inkluderade bl.a. ”USA, den transatlantiska länken och den nya amerikanska administrationen samt Rysslands- och Östeuropapolitik”, ”Sverige-Ryssland – de (allt mindre) breda kontaktytorna”, ”Ryssland-Kina”, ”Belarus” samt ”Policyrekommendationer för framtidens Östliga partnerskap”.⁶⁵ Därutöver innefattade verksamhetsinriktningen flera andra förslag på ämnesområden och teman, t.ex. att kartlägga förutsättningarna för miljö- och klimatsamarbete (hållbarhet) med Ryssland, fördjupning i områdena Arktis (som komplement till det som FOI och andra gör) samt ”illicit financing” (ekonomisk påverkan), eventuellt deltagande eller inblandning i den s.k. Krimplattformen⁶⁶. Mot bakgrund av inledningen av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina justerades verksamheten efter den 24 februari 2022 för att fokusera på det nya läge som uppstod.

Inriktningen för 2023 var bl.a. att arbeta vidare med löpande projekt om framtiden för länderna i det östra grannskapet, med fokus på ämnen såsom säkerhet, motståndskraft, reformer, reformstöd, EU-närmande och modernisering. Vidare var inriktningen att bidra med analyser och idéer för att ta fram en ny samlad Östeuropapolitik och Rysslandspolitik (nationellt, på EU-nivå och i det transatlantiska samarbetet). SCEEUS skulle också producera rapporter och delta i möten om rysk utrikes- och säkerhetspolitik, relationer till USA, EU, Nato och bilateralt till viktiga länder inklusive USA. Verksamheten skulle också inriktas på Rysslands förhållande till den europeiska säkerhetsordningen och internationella regelbaserade ordningen samt ryskt agerande i internationella organisationer (här ingår även samverkan med CNAS, Centre for a New American Security).⁶⁷

Under 2022–2023 hade SCEEUS även i uppdrag från UD att ge råd och policyrekommendationer till den svenska regeringen under Sveriges ordförandeskap i EU när det gällde EU:s framtida politik för Östeuropa. Detta inkluderade alla frågor om EU-integration, anslutning och samarbete, försvarsstöd till Ukraina, återuppbyggnad av Ukraina och regionalt samarbete, där fokus låg

⁶⁴ Regeringskansliet (2020d).

⁶⁵ SCEEUS (2021a).

⁶⁶ Krimplattformen lanserades i Kiev 2014 för att belysa konsekvenserna av Rysslands olagliga annektering av Krim 2014. Plattformen bildades av 48 stater och flera internationella organisationer. Den används till att samordna frågor om en policy för icke-erkännande, sanktioner, mänskliga rättigheter, säkerhet och navigeringsfrihet samt ekonomiska konsekvenser och miljökonsekvenser på regeringsnivå, parlamentarisk nivå och expertnivå. Officiell webbplats: <https://crimea-platform.org/en/>. Besökt 2023-11-24.

⁶⁷ Regeringskansliet (2023b).

på länderna Ukraina, Moldavien, Georgien, Armenien, Azerbajdzjan och Belarus.⁶⁸

Representanten från näringslivet i expertgruppen uppger att SCEEUS verksamhet är central för hela näringslivet och att det vore önskvärt om man över tid förstärker näringslivsdimensionen.⁶⁹ Företrädaren från FOI uppger att FOI och SCEEUS har lite olika fokus men kompletterar varandra. Medan FOI främst studerar Ryssland och rysk militär förmåga fokuserar SCEEUS mer på t.ex. andra länder i Östeuropa, utrikespolitik och hur EU bäst kan stödja Ukraina.⁷⁰ Samtidigt noterar företrädaren från FOI att SCEEUS ibland arbetar väldigt nära UD. Å ena sidan är det viktigt att vara inkopplad i processer för att kunna ge policyråd som är relevanta och dessutom kommer i rätt tid, å andra sidan riskerar analytiker och forskare att bli en förlängning av handläggprocessen på UD. Att få rätt balans på det är en utmaning, menar företrädaren från FOI.⁷¹

3.2.3.1 Rysslands invasion av Ukraina

Den 24 februari 2022 inledde Ryssland en fullskalig invasion av Ukraina. Detta ledde till att den planerade inriktningen för SCEEUS arbete 2022 omkullkastades. Centrumets tilltänkta fokus och tematik för våren 2022 fick ändras, och arbetet vid SCEEUS övergick till en mer reaktiv än proaktiv karaktär. För att möta det ökade behovet av kunskap kopplad till händelseutvecklingen i Ukraina utförde centrumet policyrelevanta analyser för att bidra till att formulera problemen och gestalta dagordningen.⁷² Som exempel kan nämnas att två nya rapportserier inrättades: *Ukrainian Domestic Affairs*⁷³, som fokuserar på hur Ukrainas inrikespolitik har utvecklats under den ryska aggressionen, och *Voices on Russia*⁷⁴, som fokuserar på hur Rysslands samhälle och politik har förändrats sedan invasionen av Ukraina samt på framtidsutsikterna för landet. Även tematiken på olika evenemang anpassades till detta.

På grund av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina och de många efterföljande konsekvenserna var centrumets arbete under det första halvåret 2022 av en mer reaktiv karaktär, men under det andra halvåret återgick centrumet till ett mer strategiskt och proaktivt arbetssätt. Centrumets verksamhetsplan reviderades under 2022 för att anpassas till utvecklingen i regionen. Denna process var enligt centrumchefen nödvändig, men under kommande år borde SCEEUS sätta sin egen dagordning.⁷⁵

⁶⁸ Ibid. Se även SCEEUS (2023).

⁶⁹ E-post från näringslivsrepresentant 8/1 2024.

⁷⁰ E-post från företrädare från FOI 3/1 2024.

⁷¹ Ibid.

⁷² Protokoll från SCEEUS expertgruppsmöte den 15 juni 2022.

⁷³ SCEEUS (2023b).

⁷⁴ SCEEUS (2023c).

⁷⁵ Protokoll från SCEEUS expertgruppsmöte den 7 december 2022.

3.2.4 Centrumets samarbete med UI och NKK

Chefen för SCEEUS ingår i UI:s ledningsgrupp och har regelbundna centrumledningsmöten tillsammans med UI:s direktör, UI:s administrativa chef och centrumchefen för NKK. Centrumet arbetar därtill löpande med UI:s övriga avdelningar. Nedan ges exempel på SCEEUS samarbetsprojekt med UI respektive NKK.

SCEEUS och UI samarbetar bl.a. genom att centrumet tillsammans med det särskilda forskningsprogrammet (SFP) vid UI arbetar i ett projekt om Belarus. Projektet syftar till att öka kunskapen om och förståelsen för de aktuella frågor och utmaningar som Belarus står inför. Projektet omfattar flera dimensioner och fokuserar bl.a. på att analysera Belarus inrikes- och utrikespolitik, att stärka Belarus synlighet såväl i svenska beslutfattande kretsar som på EU-nivå samt att skapa en dialog om Belarus mellan forskare, experter och civilsamhället.⁷⁶

SCEEUS och NKK samarbetar bl.a. i fråga om en gemensam rapportserie som analyserar utvecklingen av de rysk-kinesiska relationerna efter den fullskaliga invasionen av Ukraina.⁷⁷ Centrumen har också samarbetat i andra projekt, t.ex. i ett gemensamt projekt för Försvarsmakten.⁷⁸ Förbindelserna mellan Ryssland och Kina är ett ämne som centrumen ofta får frågor om, vilket skapar en naturlig samarbetsyta.⁷⁹

3.2.5 Centrumets samarbeten med andra aktörer

Av överenskommelsen mellan RK och UI framgår att centrumet ska utgöra en central nod i ett svenskt nätverk och ett internationellt nätverk samt tillhandahålla en plattform för dialog, utbyte, samarbete och synergier mellan existerande miljöer.

SCEEUS har ett samarbete med bl.a. FOI, OSSE-nätverket och SITE (Stockholm Institute of Transition Economics) vid Handelshögskolan i Stockholm. Därutöver samarbetar centrumet med flera tankesmedjor i Europa, Östeuropa (de länder som ingår i SCEEUS mandat) och USA.⁸⁰ Centrumet för en löpande dialog om samarbetsformer med olika aktörer och har planerat projekt med stöd från Östersjöstiftelsen och Sida (Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete).⁸¹

Ett samarbete som lyfts fram särskilt i tre av svaren⁸² från företrädare i expertgruppen är anordnandet och genomförandet av en internationell konferens – på uppdrag av UD – om hur den privata sektorn kan medverka i Ukrainas återuppbyggnad inför givarkonferensen i London i juni 2023.⁸³

⁷⁶ SCEEUS (2023d).

⁷⁷ SCEEUS (2023e).

⁷⁸ Protokoll från SCEEUS expertgruppsmöte den 2 september 2022.

⁷⁹ Intervju med Fredrik Löjdquist, SCEEUS, 1/12 2023.

⁸⁰ Exempel på tankesmedjor som SCEEUS samarbetar med är ECFR (European Council on Foreign Affairs), Ukrainian Prism och Atlantic Council.

⁸¹ Protokoll från SCEEUS expertgruppsmöte den 20 oktober 2021 och den 2 september 2022.

⁸² E-post från företrädare från näringslivsrepresentant 8/1 2024, SITE 22/1 2024 och UD 8/2 2024.

⁸³ Konferensen anordnades gemensamt av SCEEUS och SITE. Se SCEEUS (2023f).

Representanten från näringslivet anser att detta var ett mycket gott exempel på hur SCEEUS lyckades involvera olika kompetenser och sektorer i en kraftfull manifestation som ökade Sveriges utrikes- och handelspolitiska betydelse och genomslag.⁸⁴

3.2.6 Centrumets finansiering och kostnader

Av regeringsbeslutet om att inrätta SCEEUS framgår att centrumets planerade budget uppgick till 4 miljoner kronor för verksamhetsåret 2021, 8 miljoner kronor för 2022 och 12 miljoner kronor årligen från och med 2023.⁸⁵ I samråd med expertgruppen ger UI årligen UD en redovisning av hur SCEEUS verksamhet har bedrivits, inklusive en finansiell redovisning.⁸⁶

Mot bakgrund av centrumets ökade behov av finansiering för att möta målgruppernas ökade behov av expertis om Ryssland och Östeuropa under 2022, samt inför och under det svenska EU-ordförandeskapet 2022–2023, tilldelades SCEEUS ytterligare bidrag från UD.⁸⁷ Finansieringen ökade från 8 till 9 miljoner kronor för 2022 och från 12 till drygt 14,5 miljoner kronor för 2023.

Utöver de årliga bidragen från UD väntas centrumet få intäkter från konsultuppdrag och föredragsarvoden m.m. Samtidigt har verksamheten utgifter i form av personalkostnader, direkta kostnader (t.ex. för kontor, resor och revision) och övriga kostnader (t.ex. för marknadsföring och främjande tjänster). Därutöver utgår en årlig overheadkostnad till UI för gemensamma kostnader för hyra, administration, HR och kommunikation. Overheadkostnaderna uppgår till 18 procent av UD:s årliga bidrag till SCEEUS. I tabellen nedan redovisas SCEEUS finansiella resultat för 2021–2023.

Tabell 2 SCEEUS finansiella resultat 2021–2023, kronor

Intäkter och kostnader (–)	2021	2022	2023
Bidrag från UD	4 000 000	9 000 000	14 546 000
Övriga intäkter	0	0	131 050
<i>Summa intäkter</i>	<i>4 000 000</i>	<i>9 000 000</i>	<i>14 677 050</i>
Personalkostnader	–2 573 818	–5 921 738	–9 090 964
Direkta kostnader	–110 166	–674 419	–888 400
Övriga externa kostnader	–488 327	–796 398	–2 082 645
Overheadkostnad till UI	–720 000	–1 620 000	–2 618 280
<i>Summa kostnader</i>	<i>–3 892 311</i>	<i>–9 012 555</i>	<i>–14 680 290</i>
<i>Balansomföring oförbrukade medel</i>	<i>–107 689</i>		
Resultat	0	–12 555	–3 239

Anm.: Beloppen är avrundade till heltal.

Källa: Egen bearbetning av uppgifter från SCEEUS och UI.

⁸⁴ E-post från företrädare från näringslivsrepresentant 8/1 2024.

⁸⁵ Regeringskansliet (2020c).

⁸⁶ Regeringskansliet (2020d).

⁸⁷ Regeringskansliet (2022). Se även Regeringskansliet (2023b).

Perioden 2021–2023 var en uppbyggnadsfas för SCEEUS, vilket innebar att ett centralt fokus för arbetet var att etablera centrumet. Under 2023 slutfördes uppbyggnadsfasen. Centrumet har nu en upprättad organisation och infrastruktur i form av exempelvis personal, arbetsformer, samarbeten och nätverk.⁸⁸ Utöver det årliga bidraget från UD väntas även övriga intäkter, i form av uppdrag från myndigheter, externa forskningsmedel och talararvoden, bidra till att finansiera, driva och utveckla verksamheten framåt.

Av UI:s årsredovisning för 2022 framgår att centrumets etablering och tillväxt påverkar UI:s ekonomi och verksamhet positivt, men ställer samtidigt krav på anpassning och administration till denna större kostym. En viktig del av detta är förberedelserna inför flytten till nya lokaler, som är planerad till hösten 2024.⁸⁹ Centrumets tillväxt, liksom flytten till nya lokaler hösten 2024, pekas ut som utmaningar även av företrädare från UD. Enligt företrädare från UD är efterfrågan på SCEEUS verksamhet stor och fortsätter att öka, men det finns en gräns för hur mycket centret kan växa. Samtidigt finns det stora synergier mellan SCEEUS och UI:s övriga verksamhet. Dessa aspekter behöver UD, UI och SCEEUS resonera kring under 2024.⁹⁰

⁸⁸ Se t.ex. SCEEUS (2021b) och Regeringskansliet (2023a).

⁸⁹ UI (2023).

⁹⁰ E-post från företrädare från UD 8/2 2024.

4 Centrumbildningarnas produktion av kunskapsunderlag samt deltagande i kunskapshöjande aktiviteter 2021–2023

Sammanfattning

Nationellt kunskapscentrum om Kina (NKK) publicerar analyser i olika format som är av olika längd, har olika tilltal och fyller olika syften. Antalet publicerade kunskapsunderlag totalt sett ökade betydligt från 2021 till 2023. De fem oftast förekommande ämnesområdena i publikationerna är Utrikespolitik och internationella relationer, Handel och ekonomi, Sverige-Kina, EU-Kina samt Kinesisk inrikespolitik. Utöver offentligt tillgängliga publikationer sammanställer NKK även analyser i pm-format som distribueras till olika mottagare inom Regeringskansliet och andra målgrupper.

NKK bedriver dialog med och rådgivning till beslutsfattare och andra målgrupper. Inom ramen för detta arbete anordnar och deltar NKK regelbundet i olika evenemang, som t.ex. seminarier, workshoppar, rundabordsamtal och konferenser. Deltagandet i såväl egna som externa evenemang liksom i andra aktiviteter och medieframträdanden ökade, om än från låga nivåer, stadigt årligen under perioden 2021–2023.

Centrum för Östeuropastudier (SCEEUS) publicerar analyser i olika format som är av olika längd, har olika tilltal och fyller olika syften. Antalet publicerade kunskapsunderlag – som i huvudsak utgörs av korta analyser – ökade totalt sett kraftigt från 2021 till 2023. De fem oftast förekommande ämnesområdena i publikationerna är Ryssland, Ukraina, EU, Guest Platform for Eastern Europe Policy samt Östliga partnerskapet. Utöver offentligt tillgängliga publikationer sammanställer SCEEUS även riktade s.k. Private Notes som distribueras till olika mottagare inom främst Regeringskansliet.

SCEEUS anordnar och deltar regelbundet i olika evenemang, som t.ex. seminarier, rundabordsamtal, s.k. Strategy Group-möten (möten och samtal i olika format) och konferenser. Deltagandet i såväl egna som externa evenemang liksom i andra aktiviteter ökade särskilt under 2023.

4.1 NKK:s kunskapsproduktion och aktiviteter

I detta avsnitt redovisas NKK:s publicerade kunskapsunderlag och deras inriktning (ämnesområden), genomförda evenemang och andra aktiviteter samt övriga insatser.

4.1.1 Publicerade kunskapsunderlag

NKK publicerar analyser i olika format på både svenska och engelska. På centrumets webbplats finns publikationer i tre olika format: *Report*, *Brief* och *Commentary*. Publikationerna är av olika längd, har olika tilltal och fyller olika syften. En ”report” är i regel en förhållandevis lång text (cirka 30 sidor i genomsnitt) med mer djupgående analyser. En ”brief” är en form av kortrapport (cirka 14 sidor i genomsnitt), och en ”commentary” är en form av snabbanalys (cirka 4 sidor i genomsnitt).

Som framgår av tabell 3 nedan ökade det totala antalet publicerade kunskapsunderlag avsevärt från 2021 till 2023. Av de 42 texter som har publicerats utgörs 24 av längre rapporter, s.k. reports, och 9 vardera av kortrapporter, s.k. briefs respektive commentaries. Analyser i de två sistnämnda formaten publicerades inte under 2021. Enligt centrumchefen är en av ambitionerna som NKK har med sina analyser att öka sitt fokus på löpande omvärldsbevakning och därmed publicera fler kortare analyser, dvs. i formaten brief och commentary.⁹¹

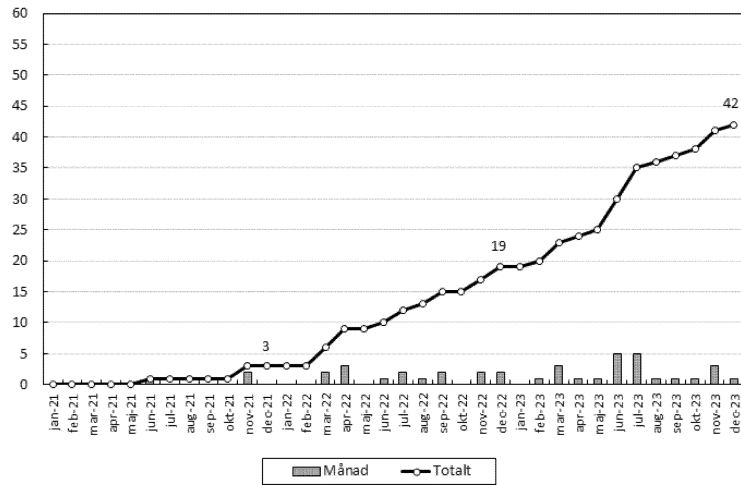
Tabell 3 Antal NKK-publikationer efter typ av publikation, 2021–2023

Format	2021	2022	2023
Report	3	8	13
Brief	0	4	5
Commentary	0	4	5
Totalt	3	16	23

Källa: Egen bearbetning av uppgifter från NKK:s webbplats.

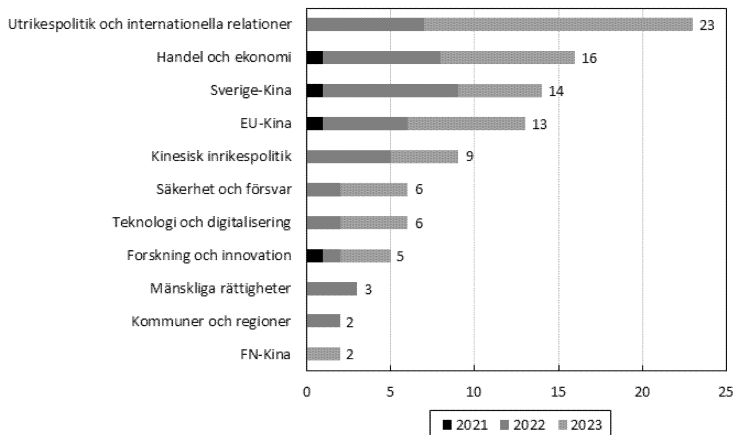
För att ge en närmare bild av fördelningen av publikationerna under NKK:s uppbyggnadsfas, redovisas i diagram 1 nedan den månadsvisa utvecklingen av antalet publikationer under perioden 2021–2023. Under den perioden publicerades i genomsnitt drygt en analys i månaden. I juni respektive juli 2023 publicerades fem analyser under respektive månad.

⁹¹ Intervju med Björn Jerdén, NKK, 21/11 2023.

Diagram 1 Antal NKK-publikationer per månad samt totalt, 2021–2023

Källa: Egen bearbetning av uppgifter från NKK:s webbplats.

Som nämnts ovan (se avsnitt 3.1.3) fokuserar NKK på olika frågeområden relaterade till Kina. I diagrammet nedan redovisas förekomsten av olika ämnesområden som publikationerna har behandlat. Flera olika ämnesområden kan ofta behandlas i en och samma analys, varför siffrorna i diagrammet summerar mer än det totala antalet publikationer. Som framgår av diagrammet är de fem oftast förekommande ämnesområdena Utrikespolitik och internationella relationer, Handel och ekonomi, Sverige-Kina, EU-Kina samt Kinesisk inrikespolitik.

Diagram 2 Förekomsten (antal) av olika ämnesområden i NKK:s publikationer, 2021–2023

Källa: Egen bearbetning av uppgifter från NKK:s webbplats.

I sammanhanget kan också nämnas att publikationerna är relativt jämnt fördelade vad gäller språk; 23 av totalt 42 publikationer (cirka 55 procent) är författade på svenska och övriga på engelska. Cirka 12 procent av publikationerna (5 av 42) har skrivits av eller tillsammans med externa författare, varav en av dessa externa författare var verksam i utlandet vid publikationstillfället.

Flera företrädare i expertgruppen framhåller i sina svar att många NKK-publikationer har – på olika sätt – varit relevanta och betydelsefulla för att sprida kunskap om Kina. I exempelvis svaret från företrädaren från Kommerskollegium framhålls bl.a. rapporten om Tvåsidig cirkulation⁹², där NKK hade fördjupat sig i detta nya sätt för Kina att se på ekonomi och handel. En sådan analys hade inte en myndighet som inte besitter samma kunskaper i mandarin och om den kinesiska politiken haft möjlighet att göra.⁹³ I svaret från företrädaren från MPF framhålls bl.a. att NKK:s rapporter som regel är tidsmässigt relevanta, vilket anses föredömligt.⁹⁴ Av svaret från företrädaren från FOI framgår bl.a. att det generellt är rapporterna med direkt koppling till Sverige som har störst värde samt att vissa av de rapporter som behandlar Kina utan direkt koppling till Sverige riskerar, även om de ofta är bra produkter, att bara bli en del av den stora mängden rapporter om Kina som publiceras internationellt.⁹⁵ Företrädaren för Svenskt Näringsliv nämner att de rapporter som analyserat händelser och den politiska utvecklingen inuti Kina varit mycket värdefulla eftersom de väl kompletterar deras egna analyser som främst fokuserar på den ekonomiska utvecklingen.⁹⁶ Även företrädaren för LO framhåller i sitt svar att flera rapporter varit betydelsefulla, med tillägget att det är viktigt för tillgängligheten att rapporter presenteras på svenska.⁹⁷

4.1.2 Annan produktion av kunskapsunderlag

Utöver offentligt tillgängliga publikationer sammanställer NKK även riktade analyser i pm-format som distribueras till olika mottagare inom Regeringskansliet och andra målgrupper.⁹⁸

Vidare kan nämnas att NKK har som ambition att utveckla sin medverkan i andra former av publiceringar, exempelvis i form av debattartiklar och sampublicationer med andra kunskapsproducenter. Till exempel har medarbetare vid NKK författat enskilda kapitel i fyra internationella rapporter. En målsättning under 2023 var att publicera minst en rapport som skulle få betydande uppmärksamhet i internationella medier och i internationella Kinakretsar.⁹⁹ Exempel på publikationer som fått spridning i medier är: *Kinas syn på Nato*

⁹² NKK (2023c).

⁹³ E-post från företrädare från Kommerskollegium 15/1 2024.

⁹⁴ E-post från företrädare från MPF 10/1 2024.

⁹⁵ E-post från företrädare från FOI 16/1 2024.

⁹⁶ E-post från företrädare från Svenskt Näringsliv 30/1 2024.

⁹⁷ E-post från företrädare från LO 9/1 2024.

⁹⁸ NKK, Verksamhetsplan för Nationellt kunskapscentrum om Kina 2023.

⁹⁹ Ibid.

*och ett svenskt medlemskap (2022)*¹⁰⁰, *Chinese language schools and their connections with the Communist Party of China (2023)*¹⁰¹ och *Ro med kommunistpartiets åror: en granskning av den kinesiska medienärvaron i Sverige (2023)*¹⁰².

4.1.3 Deltagande i evenemang och andra aktiviteter samt medier

Ett av NKK:s uppdrag är att bedriva dialog med och rådgivning till beslutsfattare och andra målgrupper. Inom ramen för detta arbete anordnar och deltar NKK regelbundet i olika evenemang, som t.ex. seminarier, workshoppar, rundabordssamtal och konferenser. För att öka centrumets synlighet strävar NKK:s medarbetare också efter att delta i evenemang som anordnas av andra organisationer.¹⁰³

Av verksamhetsplanen för 2023 framgår att en målsättning var att NKK skulle anordna i genomsnitt ett evenemang per månad. Dessa skulle inkludera minst 1–2 öppna, publika evenemang (fysiska eller digitala) per termin. Fördelningen av evenemang skulle vara någorlunda jämn mellan centrumets två kluster, och mellan de olika frågeområdena inom varje kluster.¹⁰⁴ Ett annat viktigt sätt att nå NKK:s målgrupper med analys och att sprida kunskap om centrumet är att delta i medier. Centrumet arbetar för att synliggöra bredden av sin expertis och arbetar proaktivt för att de egna publikationerna och aktiviteterna ska uppmärksammas i medier. I detta avseende arbetar NKK nära UI:s redaktion och kommunikationsavdelning.

En genomgång av NKK:s verksamhetsrapporter för den sammanlagda perioden från oktober 2021 till oktober 2023 visar att deltagandet i både egna och externa evenemang liksom i andra aktiviteter och medieframträdanden ökade stadigt årligen, om än från låga nivåer. I tabellen nedan redovisas fördelningen av antalet evenemang och andra aktiviteter som NKK anordnat och deltagit i. Eftersom uppgifterna för 2021 och 2023 delvis är ofullständiga och eftersom vissa av de uppgifter som redovisas i NKK:s verksamhetsrapporter ibland är ett urval av genomförda aktiviteter (t.ex. externa evenemang), är redovisningen i tabellen inte uttömmande. Siffrorna bör således tolkas med försiktighet.

När det gäller innehållet i evenemangen och aktiviteterna är fördelningen av dessa relativt jämn mellan centrumets två kluster, och mellan de olika frågeområdena inom varje kluster, vilket ligger i linje med NKK:s målsättning för 2023 (se ovan).

¹⁰⁰ NKK (2022). Med anledning av rapporten intervjuades författaren i Svenska Dagbladet, se Svenska Dagbladet (2022).

¹⁰¹ NKK (2023d). Programmet Kalla fakta i TV4 uppmärksammade rapporten i en rad inslag, vilka även innehöll intervjuer med författarna. Andra svenska medier, som Expressen, följde upp rapporteringen. Även flera internationella mediebolag rapporterade om studien, bland annat Radio Free Asia (en av Taiwans ledande tidningar) och Politicos nyhetsbrev ”China Watcher”. Se NKK:s verksamhetsrapport 17 maj–6 september 2023.

¹⁰² NKK (2023e). Rapportens uppgifter om samarbete mellan Stockholms stad och ett mediebolag uppmärksammades av Svenska Dagbladet, se SvD (2023a).

¹⁰³ NKK, Verksamhetsplan för Nationellt kunskapscentrum om Kina 2023.

¹⁰⁴ Ibid.

Tabell 4 Fördelning av antalet evenemang och andra aktiviteter som NKK anordnat eller deltagit i, oktober 2021–november 2023

Evenemang och aktiviteter	2021	2022	2023
Rundabordssamtal	3	3	7
Seminarier (inkl. webinarier)	1	4	4
Workshoppar	1	1	1
Större konferenser	0	0	1
Övriga evenemang och aktiviteter	2	4	3
Externa evenemang och aktiviteter	0	5	17
Totalt	7	17	33

Källa: Egen bearbetning av uppgifter från NKK:s verksamhetsrapporter.

Såväl rundabordssamtal som seminarier har genomförts med exempelvis forskare och experter från både Sverige och utlandet samt inom frågeområden såsom handel och ekonomi, kinesisk inrikespolitik samt innovation, forskning och teknologi. De två workshoppar som har genomförts handlade dels om svensk-kinesiskt forskningssamarbete, dels om risker i relation till kinesiska investeringar och förvärv. I workshopparna har deltagare från bl.a. akademien, myndigheter och näringslivet medverkat. Den större konferensen var en tvådagarskonferens med European Think-tank Network on China (ETNC). Övriga evenemang och aktiviteter som NKK anordnat är t.ex. olika typer av kunskapshöjande samtal, bl.a. i Almedalen inom frågeområden såsom handel och ekonomi samt utrikespolitik och internationella relationer. I fråga om externa evenemang och aktiviteter har NKK:s medarbetare deltagit i bl.a. konferenser, seminarier samt föredrag inför beslutsfattare som handlat om vitt skilda ämnen, t.ex. Europas Kinastrategi, kinesisk informationspåverkan och Kinas roll i Afrika.¹⁰⁵ Enligt företrädare från UD är NKK:s kunskapshöjande aktiviteter av stort värde för RK och statliga myndigheter, liksom andra målgrupper såsom kommuner, regioner, akademi och näringsliv.¹⁰⁶

Under 2022 och 2023 medverkade NKK i ökande grad i medier. Medieframträdandena bestod huvudsakligen av kommentarer och intervjuer relaterade till nyheter om Kina eller till centrumets publiceringar. Till exempel kommenterade NKK:s medarbetare nyheter om minskande vänortssamarbeten med Kina (Dagens Nyheter den 2 juni 2022)¹⁰⁷ och om konsumentbojkotter av utländska företag i Kina (Bloomberg den 22 juli 2022)¹⁰⁸. Ytterligare ett exempel är att en av NKK:s medarbetare intervjuades om fastighetskrisen i Kina (Svenska Dagbladet den 30 september 2023)¹⁰⁹. Utöver framträdanden i och omnämmanden av NKK:s rapporter i externa medier medverkar också medarbetare från NKK i UI:s podcast Utblick.

¹⁰⁵ NKK, Verksamhetsrapporter oktober 2021–19 oktober 2023.

¹⁰⁶ E-post från företrädare från UD 15/2 2024.

¹⁰⁷ Dagens Nyheter (2022).

¹⁰⁸ Bloomberg (2022).

¹⁰⁹ Se Svenska Dagbladet (2023b).

4.2 SCEEUS kunskapsproduktion och aktiviteter

I detta avsnitt redovisas SCEEUS publicerade kunskapsunderlag och deras inriktning (ämnesområden), genomförda evenemang och andra aktiviteter samt övriga insatser.

4.2.1 Publicerade kunskapsunderlag

SCEEUS publicerar analyser och rapporter i olika format på både svenska och engelska. Publikationerna är av olika längd, har olika tilltal och fyller olika syften. De olika formaten är *Report*, *Guest report*, *Commentary*, *Guest commentary* och *Quick comment*. Det är inte SCEEUS utan skribenten själv som ansvarar för innehållet i en text som publiceras som s.k. guest report eller guest commentary.¹¹⁰

En ”report” eller en ”guest report” är i regel en förhållandevis längre text (cirka 12 sidor i genomsnitt)¹¹¹ med fördjupade analyser. En ”commentary” eller en ”guest commentary” är en form av snabbanalys (cirka 4 sidor i genomsnitt). En ”quick comment” är en kortare kommentar och publiceras endast som en internetartikel, dvs. inte i ett rapportformat.

Som framgår av tabell 5 nedan ökade det totala antalet publicerade kunskapsunderlag avsevärt från 2021 till 2023. Vilket format som dominerade varierade under dessa år. Av de 17 texter som publicerades 2021 utgjordes 10 stycken av längre rapporter, s.k. reports. Under 2022 var det flest snabbanalyser i form av s.k. guest commentaries som publicerades (22 av 50). Under 2023 var det återigen flest längre rapporter, s.k. reports, som publicerades (30 av 88). Totalt sett är de vanligaste publikationsformaten ”report” (48 st. av 155 totalt, dvs. cirka 31 procent) och ”guest commentary” (46 av 155, dvs. cirka 30 procent).

Tabell 5 Antal SCEEUS-publikationer (totalt) efter format, 2021–2023

Format	2021	2022	2023
Report	10	8	30
Guest report	0	5	12
Commentary	4	13	7
Guest commentary	1	22	23
Quick comment	2	2	16
Totalt	17	50	88

Källa: Egen bearbetning av uppgifter från SCEEUS.

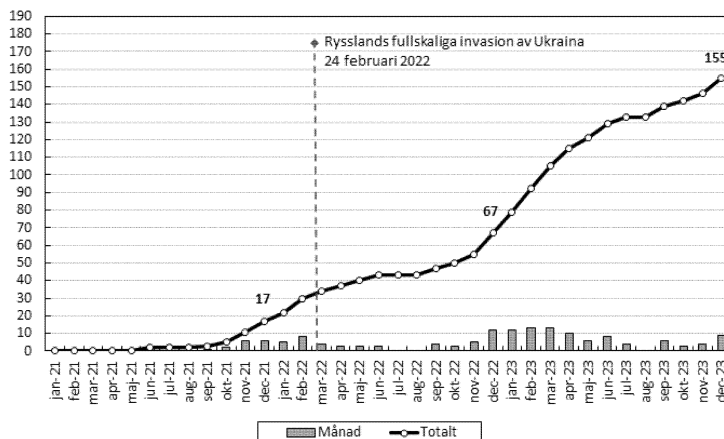
¹¹⁰ En publicering innebär inte nödvändigtvis att SCEEUS delar skribentens åsikter eller att SCEEUS står bakom skribentens argument eller policyrekommendationer. Syftet med att publicera gästskribenters texter är att tillhandahålla en plattform där olika perspektiv, ibland direkt motstridiga, synliggörs för att bidra till ökad kännedom om de ibland vitt skilda perspektiv, argument och rekommendationer som finns inom det geografiska område som SCEEUS mandat omfattar. Se SCEEUS (2023g).

¹¹¹ Snittet för gemensamma NKK/SCEEUS-rapporter är dock drygt 29 sidor.

För att ge en närmare bild av fördelningen av publikationerna under SCEEUS uppbyggnadsfas, redovisas i diagram 3 nedan den månadsvisa utvecklingen av antalet publikationer under perioden 2021–2023. Under den perioden publicerades i genomsnitt drygt fyra analyser i månaden. I februari respektive mars 2023 publicerades dock 13 analyser under respektive månad.

Som nämnts ovan (se avsnitt 3.2.3.1) medförde Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina en betydande påverkan på verksamheten vid SCEEUS, som fick ställa om till att arbeta mer reaktivt utifrån händelseutvecklingen i Ukraina och övriga omvärlden. Ett resultat av detta var att centrumet publicerade totalt 24 texter under våren 2022.¹¹²

Diagram 3 Antal SCEEUS-publikationer per månad och totalt, 2021–2023

Källa: Egen bearbetning av uppgifter från SCEEUS.

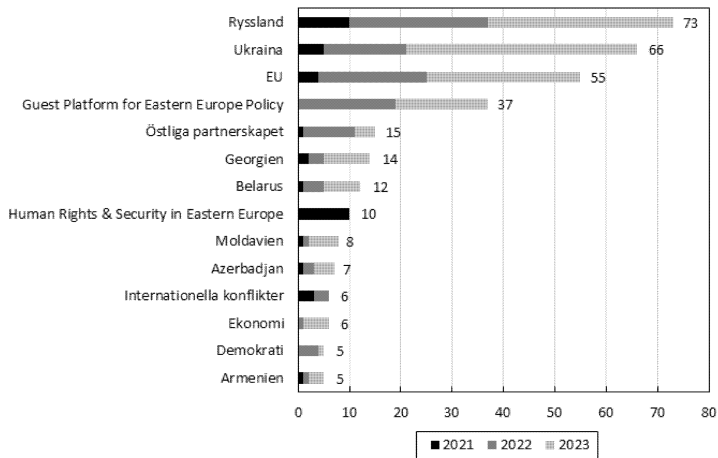
Som nämnts ovan (se avsnitt 3.2.3) fokuserar SCEEUS på olika ämnesområden och teman relaterade till Östeuropa. I SCEEUS publikationer nämns vilket eller vilka ämnen som analysen behandlar. I diagram 4 nedan redovisas förekomsten av olika ämnesområden som publikationerna har behandlat. Flera olika ämnesområden kan ofta behandlas i en och samma analys, varför siffrorna i diagrammet summerar mer än det totala antalet publikationer. De fem oftast förekommande ämnesområdena är Ryssland, Ukraina, EU, Guest Platform for Eastern Europe Policy¹¹³ samt Östliga partnerskapet¹¹⁴. I diagrammet redovisas endast de ämnesområden som till antalet förekommit fem eller fler gånger. Andra ämnesområden som förekommit är t.ex. Nato, Mänskliga rättigheter och Folk rätt.

¹¹² Protokoll från SCEEUS expertgruppsmöte den 15 juni 2022.

¹¹³ Guest Platform for Eastern Europe Policy är också en rapportserie.

¹¹⁴ Östliga partnerskapet är en del av EU:s grannskapspolitik (ENP) och spelar en central roll för att fördjupa EU:s relationer med sex länder i Östeuropa och södra Kaukasus. De partnerländer som samarbetar med EU inom ramen för det Östliga partnerskapet är: Armenien, Azerbajdzjan, Belarus, Georgien, Moldavien och Ukraina.

Diagram 4 Förekomsten (antal) av ämnesområden i SCEEUS publikationer, 2021–2023

Anm.: Endast de ämnesområden som till antalet förekommit fem eller fler gånger redovisas.
Källa: Uppgifter sammanställda från SCEEUS webbplats, egen bearbetning.

I sammanhanget kan också nämnas att publikationerna främst är författade på engelska. Endast 6 av totalt 155 publikationer är skrivna på svenska, och samtliga publicerades 2022. Drygt hälften av publikationerna (81 av 155, dvs. cirka 52 procent) är författade av eller tillsammans med externa författare, varav flera av dessa externa författare var verksamma i utlandet vid publikationstillfället.

Flera företrädare i expertgruppen framhåller i sina svar att många publikationer har – på olika sätt – varit relevanta och betydelsefulla för att sprida kunskap om Östeuropa. I exempelvis svaret från företrädaren från FOI framhålls att samtliga rapporter om och djupare studier av länder som tidigare inte har varit i blickfånget, t.ex. Azerbajdzjan, Armenien och Moldavien, spelar en stor roll för kunskapsuppbyggnaden i Sverige. Samtidigt noteras att det kommer flera nya publikationer i månaden från en relativt liten arbetsstyrka. Det reser frågor om hur pass hållbart det är och om ett stort antal publikationer är lika med ett stort genomslag. En av de stora utmaningarna kommer att vara att fokusera verksamheten, tror företrädaren från FOI.¹¹⁵ Företrädaren från IRES lyfter i sitt svar fram en rapport om Rysslands militära misslyckanden i Ukraina som en relevant rapport som dels ger ett bra analytiskt ramverk till kriget i Ukraina, dels är en god illustration på hur bra grundforskning i ett senare skede kan resultera i en rapport av mycket hög kvalitet.¹¹⁶ Representanten för näringslivet lyfter bl.a. fram rapporterna om rysk-kinesiska relationer som särskilt värdefulla.¹¹⁷ Företrädare från UD uppger att det ofta är de korta

¹¹⁵ E-post från företrädare från FOI 3/1 2024.

¹¹⁶ E-post från företrädare från IRES 12/1 2024.

¹¹⁷ E-post från företrädare från näringslivsrepresentanten 8/1 2024.

rapporterna och kommentarerna om aktuella händelser som kommer till störst nytta. Dessa analyser kan ofta ligga till grund för en briefing med relevanta tjänstemän på UD och andra departement.¹¹⁸

4.2.2 Annan produktion av kunskapsunderlag

Utöver offentligt tillgängliga publikationer sammanställer SCEEUS även riktade s.k. *Private Notes* som distribueras till olika mottagare inom främst Regeringskansliet. Av en externt genomförd kommunikationsanalys av SCEEUS¹¹⁹ framgår att flera medarbetare inom RK lyfter fram private notes som de avgjort viktigaste skrifterna som centrumet producerar. Främst handlar det om de private notes som innehåller rekommendationer och som kan anses vara policydrivande, men även de mer beskrivande produkterna uppskattas av mottagarna.¹²⁰ Samtidigt framgår av analysen att det finns önskemål om att göra informationen i dessa produkter ännu kortare och mer tillgänglig så att det blir enklare för mottagarna att snabbt ta till sig slutsatser och rekommendationer.¹²¹

Medarbetare vid SCEEUS publicerar även andra typer av skrifter och rapporter i andra sammanhang, tex. vetenskapliga artiklar.¹²²

4.2.3 Deltagande i evenemang och andra aktiviteter samt medier

Av SCEEUS verksamhetsinriktning för 2021–2022 framgår att centrumet ska delta i diskussionen om Ryssland och Östeuropa. Detta ska ske genom att centrumet och dess medarbetare anordnar och deltar i aktiviteter såsom seminarier, konferenser och föreläsningar – både nationellt och internationellt. SCEEUS ska också delta i diskussioner i medier. Syftet med detta är inte bara att öka centrumets synlighet, utan också att kunna vara med och gestalta diskussionen, formulera problemställningarna och bidra med ett svenskt, nordeuropeiskt perspektiv.¹²³

En genomgång av SCEEUS evenemang och andra aktiviteter¹²⁴ för den sammanlagda perioden från juni 2021 till november 2023 visar att deltagandet i både egna och externa evenemang liksom i andra aktiviteter ökade stadigt årligen, om än från låga nivåer. I tabell 6 nedan redovisas fördelningen av antalet evenemang och andra aktiviteter som SCEEUS anordnat och deltagit i. Eftersom uppgifterna som redovisas inte omfattar alla de evenemang och andra aktiviteter som SCEEUS anordnat eller deltagit i, bör siffrorna tolkas med försiktighet.¹²⁵

¹¹⁸ E-post från företrädare från UD 8/2 2024.

¹¹⁹ SCEEUS (2023f).

¹²⁰ *Ibid.*, s. 7.

¹²¹ *Ibid.*

¹²² SCEEUS, Verksamhetsplan för 2022.

¹²³ SCEEUS, Verksamhetsinriktning för 2021–2022.

¹²⁴ Uppgifter från SCEEUS, e-post 30/11 2023.

¹²⁵ Enligt korrespondens med SCEEUS är sammanställningen av evenemang som centrumet försett RUFs med inte helt fullständig, men ger ändå en god sammantagen bild av verksamheten i kvantitativa termer, e-post 30/11 2023.

Tabell 6 Fördelning av antalet evenemang och andra aktiviteter som SCEEUS anordnat eller deltagit i, juni 2021–november 2023

Evenemang och aktiviteter	2021	2022	2023
Rundabordssamtal	0	2	24
Seminarier (inkl. webinarier)	12	7	10
Strategy group-möten	0	3	3
Konferenser	0	2	5
Övriga evenemang och aktiviteter	0	2	9
Externa evenemang och aktiviteter	4	1	19
Totalt	16	17	70

Anm.: Strategy group-möten är möten i olika format (t.ex. samtal, konferenser och arbetsluncher/middagar) som kan ha olika syften och behandla olika frågor.

Källa: Egen bearbetning av uppgifter från SCEEUS.

Som framgår av tabellen ökade framför allt rundabordssamtalen och deltagandet i externa evenemang och aktiviteter under 2023 jämfört med åren 2022 och 2021. Under 2021 var samtliga tolv seminarier s.k. webinarier, och de externa aktiviteter som SCEEUS deltog i under samma år var alla evenemang som UI hade anordnat. Under 2022 anordnades också många andra typer av evenemang, t.ex. rundabordssamtal, fysiska seminarier, s.k. strategy group-möten samt konferenser.

Flera företrädare i expertgruppen uppger i sina svar att SCEEUS genom anordnandet av olika evenemang och samtal utgör en viktig arena där olika aktörer – såväl nationella som internationella – kan träffas och utbyta kunskap och idéer.¹²⁶ Att centrumet lyckas locka framstående politiker och beslutsfattare att delta i olika aktiviteter lyfts fram som särskilt betydelsefullt.

När det gäller SCEEUS medienärvaro framgår av den externa kommunikationsanalysen¹²⁷ bl.a. att centrumets medarbetare figurerar frekvent i svenska medier som experter, med särskild tonvikt på utvecklingen i Ryssland och landets invasion av Ukraina. SCEEUS expertis på framför allt den politiska utvecklingen i Ryssland beskrivs av en svensk journalist som ”en nästintill ovärderlig resurs för oss journalister” vad gäller analyser och långsiktiga bedömningar. Av den externa analysen framgår vidare att centrumets kvalificerade analysförmåga lyfts fram av flera journalister som den enskilt viktigaste aspekten av SCEEUS verksamhet och aktörskap.¹²⁸

¹²⁶ E-post från företrädare från FOI 3/1 2024, näringslivsrepresentanten 8/1 2024, IRES 12/1 2024 och SITE 22/1 2024.

¹²⁷ SCEEUS (2023i).

¹²⁸ Ibid., s. 11.

Referenser

Riksdagstryck

Betänkande 2019/20:UU1 *Utgiftsområde 5 Internationell samverkan.*

Betänkande 2019/20:UU4 *Arbetet i frågor som rör Kina.*

Betänkande 2021/22:UU1 *Utgiftsområde 5 Internationell samverkan.*

Betänkande 2022/23:JuU32 *Ett granskningssystem för utländska direktinvesteringar till skydd för svenska säkerhetsintressen.*

Motion 2019/20:2830 *En utrikespolitik utifrån svenska intressen.*

Motion 2019/20:3393 *med anledning av skr. 2019/20:18 Arbetet i frågor som rör Kina.*

Motion 2019/20:3398 *med anledning av skr. 2019/20:18 Arbetet i frågor som rör Kina.*

Motion 2019/20:3399 *med anledning av skr. 2019/20:18 Arbetet i frågor som rör Kina.*

Motion 2020/21:3204 *En utrikespolitik utifrån svenska intressen.*

Motion 2021/22:3246 *Internationellt samarbete i en ny tid.*

Motion 2022/23:2397 *med anledning av prop. 2022/23:116 Ett granskningssystem för utländska direktinvesteringar till skydd för svenska säkerhetsintressen.*

Proposition 2019/20:1 *Budgetpropositionen för 2020.*

Proposition 2022/23:116 *Ett granskningssystem för utländska direktinvesteringar till skydd för svenska säkerhetsintressen.*

Skrivelse 2019/20:18 *Arbetet i frågor som rör Kina.*

Övrigt skriftligt material

NKK, Resultatrapport 2021.

NKK, Resultatrapport 2022.

NKK, Verksamhetsplan för Nationellt kunskapscentrum om Kina 2022.

NKK, Verksamhetsplan för Nationellt kunskapscentrum om Kina 2023.

NKK, Verksamhetsrapporter för perioden oktober 2021 till 19 oktober 2023.

NKK, Protokoll från expertgruppens sammanträden den 8 oktober 2021, den 3 december 2021, den 11 februari 2022, den 8 april 2022, den 10 juni 2022,

den 2 september 2022, den 26 maj 2023, den 8 september 2023 samt den 20 oktober 2023.

Regeringskansliet (2018). *Ett stärkt svenskt kunnande om Ryssland, Östeuropa och Centralasien*, den 30 oktober 2018.

Regeringskansliet (2020a). *Ett nationellt kunskapscentrum om Kina*, UD2020/09379/ASO, den 25 juni 2020.

Regeringskansliet (2020b). *Överenskommelse mellan Regeringskansliet och Utrikespolitiska institutet om ett nationellt kunskapscentrum om Kina*, UD2020/11070/ASO, den 27 juli 2020.

Regeringskansliet (2020c). *Kunskapscentrum om Ryssland och Östeuropa*, UD2020/12138/EC, den 27 augusti 2020.

Regeringskansliet (2020d). *Överenskommelse om inrättandet av ett kunskapscentrum om Ryssland och Östeuropa*, UD2020/15473/EC, den 22 oktober 2020.

Regeringskansliet (2022). *Underlagspromemoria för verksamhetsstöd till Centrum för Östeuropastudier/SCEEUS vid Utrikespolitiska institutet för budgetåret 2023*, UD2022/04862, den 7 april 2022.

Regeringskansliet (2023a). *Bidrag – Slutrapport*, UD2022/04862, den 30 mars 2023.

Regeringskansliet (2023b). *Underlagspromemoria för verksamhetsstöd till Centrum för Östeuropastudier vid Utrikespolitiska institutet för budgetåret 2023*, UD2023//08600, den 16 juni 2023.

SCEEUS, Sammanställning av evenemang och publikationer 2021–2023, e-post, den 30 november 2023.

SCEEUS, Protokoll från expertgruppens sammanträden den 20 oktober 2021, den 2 september 2022 och den 7 december 2022.

SCEEUS (2021a). *Verksamhetsinriktning för Centrum för Östeuropastudier 2021–22*, utkast.

SCEEUS (2021b). *Verksamhetsplan för Centrum för Östeuropastudier 2022*, utkast version 2.

SCEEUS (2023i). *SCEEUS Outreach och genomslag – Förslag till förbättring och effektivisering*.

Sundqvist, Gustav & Lindberg, Frida (2022). *Statliga kinesiska påverkansoperationer mot demokratin i svenska kommuner*, NKK, MPF och MDU.

Utrikespolitiska institutet (2021). *Årsredovisning för Utrikespolitiska institutet – Räkenskapsåret 2020*.

Utrikespolitiska institutet (2022). *Årsredovisning för Utrikespolitiska institutet – Räkenskapsåret 2021*.

Utrikespolitiska institutet (2023). *Årsredovisning för Utrikespolitiska institutet – Räkenskapsåret 2022*.

Intervjuer och skriftliga svar

Intervju med Jakob Hallgren, direktör för Utrikespolitiska institutet, Stockholm den 11 november 2023.

Intervju med Björn Jerdén, chef för Nationellt kunskapscentrum om Kina, Stockholm den 21 november 2023.

Intervju med Fredrik Löjdquist, chef för Centrum för Östeuropastudier, Stockholm den 1 december 2023.

E-post från företrädare från Totalförsvarets forskningsinstitut i NKK:s expertgrupp, den 3 januari 2024.

E-post från näringslivsrepresentant i SCEEUS expertgrupp, den 8 januari 2024.

E-post från företrädare från Landsorganisationen i Sverige i NKK:s expertgrupp, den 9 januari 2024.

E-post från företrädare från Myndigheten för psykologiskt försvar i NKK:s expertgrupp, den 10 januari 2024.

E-post från företrädare från Institutet för Rysslands- och Eurasienstudier vid Uppsala universitet i SCEEUS expertgrupp, den 12 januari 2024.

E-post från företrädare från Kommerskollegium i NKK:s expertgrupp, den 15 januari 2024.

E-post från företrädare från Totalförsvarets forskningsinstitut i SCEEUS expertgrupp, den 16 januari 2024.

E-post från företrädare för Stockholm Institute of Transition Economics vid Handelshögskolan i Stockholm i SCEEUS expertgrupp, den 22 januari 2022.

E-post från företrädare från Sveriges Kommuner och Regioner i NKK:s expertgrupp, den 26 januari 2024.

E-post från företrädare från Lunds universitet i NKK:s expertgrupp, den 30 januari.

E-post från företrädare från Svenskt Näringsliv i NKK:s expertgrupp, den 30 januari 2024.

E-post från företrädare från Utrikesdepartementet i SCEEUS expertgrupp, den 8 februari 2024.

E-post från företrädare från Utrikesdepartement i NKK:S expertgrupp, den 15 februari 2024.

Webbplatser

Bloomberg (2022). "Brands Apologize Quickly to China Consumers, Except on Xinjiang", publicerad den 11 juli, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-07-11/brands-apologize-quickly-to-china-consumers-except-on-xinjiang?leadSource=uverify%20wall>. Besökt 2023-12-04.

Dagens nyheter (2022). "Svenska kommuner bryter med Kina – antalet vänorter sjunker kraftigt", publicerad den 2 maj, <https://www.dn.se/varlden/svenska-kommuner-bryter-med-kina-antalet-va-norter-sjunker-kraftigt/>. Besökt 2023-12-04.

NKK (2022). "Kinas syn på Nato och ett svenskt medlemskap", <https://kinacentrum.se/publikationer/kinas-syn-pa-nato-och-ett-svenskt-medlemskap/>. Besökt 2023-12-04.

NKK (2023a). "Nätverk", <https://kinacentrum.se/natverk/>. Besökt 2023-11-17.

NKK (2023b). "Mälardalens universitet (MDU)", <https://kinacentrum.se/projects/malardalens-universitet/>. Besökt 2023-11-17.

NKK (2023c). "Tvåsidig cirkulation: Kinas nya ekonomiska strategi för långsiktigt hållbar tillväxt", <https://kinacentrum.se/publikationer/tvasidig-cirkulation-kinas-nya-ekonomiska-strategi-for-langsiktigt-hallbar-tillvaxt/>. Besökt 2024-01-24.

NKK (2023d). "Chinese language schools and their connections with the Communist Party of China", <https://kinacentrum.se/publikationer/chinese-language-schools-and-their-connections-with-the-communist-party-of-china/>. Besökt 2023-12-04.

NKK (2023e). "Ro med kommunistpartiets åror: en granskning av den kinesiska medienärvaron i Sverige", <https://kinacentrum.se/publikationer/ro-med-kommunistpartiets-aror-en-granskning-av-den-kinesiska-medienarvaron-i-sverige/>. Besökt 2023-12-04.

NKK (2024). "NKK:s expertgrupp", <https://kinacentrum.se/expertgrupp/>. Besökt 2024-01-31.

SCEEUS (2023a). "SCEEUS Eastern Europe Policy Project", <https://sceeus.se/vara-projekt/eastern-europe-policy/>. Besökt 2023-11-24.

SCEEUS (2023b). "Ukrainian Domestic Affairs", <https://sceeus.se/vara-projekt/ukrainian-domestic-affairs/>. Besökt 2023-11-24.

SCEEUS (2023c). "SCEEUS Voices on Russia", <https://sceeus.se/vara-projekt/voices-on-russia/>. Besökt 2023-11-24.

SCEEUS (2023d). "SCEEUS Belarus Project", <https://sceeus.se/vara-projekt/belarus/>. Besökt 2023-11-24.

SCEEUS (2023e). "Russia-China Relations", <https://sceeus.se/en/projects/russia-china-relations/>. Besökt 2023-11-24.

SCEEUS (2023f). "Stockholm Conference on Private Sector Engagement in Ukraine's Recovery and Reconstruction", <https://sceeus.se/nyheter/stockholm-conference-on-private-sector-engagement-in-ukraines-recovery-and-reconstruction/>. Besökt 2024-01-25.

SCEEUS (2023g). "Publikationer", <https://sceeus.se/publikationer/>. Besökt 2023-11-30.

SCEEUS (2024). "Om SCEEUS", <https://sceeus.se/om-oss/>. Besökt 2024-01-31.

Svenska Dagbladet (2022). "Kinesisk media: USA lurar in Sverige i Nato", publicerad den 18 juli, <https://www.svd.se/a/oWX5va/kinesisk-media-sverige-luras-in-i-nato-av-usa>. Besökt 2023-12-04.

Svenska Dagbladet (2023a). "Kinesisk propaganda på Stockholm stads event", publicerad den 6 juli, <https://www.svd.se/a/Q7Wgyq/rapport-kinas-propaganda-om-xinjiangprovinsen-sprids-i-sverige>. Besökt 2023-12-04.

Svenska Dagbladet (2023b). "Bubblan skakar Kina: "Jag har inga pengar nu", publicerad den 30 september, <https://www.svd.se/a/pQjwxX/kinas-fastighets-bubbla-skakar-landets-ekonomi>. Besökt 2023-12-04.

Utrikespolitiska institutet (2021). "Statement by European Research Institute Directors", publicerad den 25 mars, <https://www.ui.se/english/news/2021/statement-by-european-research-institute-directors/>. Besökt 2023-11-15.